مولانا نجم الدین آخند زاده
د « النجم » په هنداره کښې

د « النجم » مؤسس دکتور سعید افغانی

دیزاین: الحاج سلیم عابد پیمان سویدن

Ketabton.com

لیکنه او ټولوونه

امین الدین « سعیدی – سعید افغانی »

۱۳۹۶

www.masjed.se

(c) ketabton.com: The Digital Library

مولانا نجم الدين آخند زاده

د « النجم » په هنداره کښې

ليکنه اوټولونه:

امين الدين « سعيدي - سعيد افغاني »

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ځانګړتیاوې:

مولانا نجم الدين آخند زاده

د « النجم » په هنداره کښې

ليکنه اوټولونه : **امين الدين « سعيدي – سعيد افغاني «**

تايپ او ديزاين: عزيز« سعيدی»

لومړی چاپ: ۱۳۸۷ هـ . ش (آلمان)
دافغان استراتيژيکو څېړنو مرکز او دحق دلارې کلتوري ټولنې له خوا

دوهم چاپ: قاهره

خپرونکی: د مصر په عربي جمهوريت کې
د افغانستان د اسلامي جمهوريت سفارت، فرهنګي څانګه

نيټه: (د ورې ۳۰) د 1396 لېږديز لمريز کال
د 1438 ق د ذوالحجة30 د (2017 د سپتمبر21)

نشراتي لړی: يو سل او ديارلسم (113) کتاب

amb.afghanistan@yahoo.com
saidafghani@hotmail.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیشگفتار

رساله‌ء *« مولانا نجم الدین آخند زاده د "النجم" په هنداره کښې »*، ده سال قبل توسط برادر گرامی الحاج دکتور امین الدین سعیدی فرزند رشید مؤسس و بنیانگذار هفته نامهء «النجم » به مناسبت پنجاهمین سالگرد تأسیس آن هفته نامه، در یک فضای دور از میهن یعنی در جمهوری فدرال آلمان، از طرف "د افغان اســتراتیژیکو څېړنیز مرکز او دحق دلارې دکلتوري ټولنې" اقبال چاپ یافت و مورد استقبال گرم خوانندگانی که به مسایل فکری، ادبی وروزنامه‌نگاری علاقه دارند، قرار گرفت و دانشمندانی نظیر پروفیسور عبد الله بختانی خدمتگار و استاد حبیب الله رفیع نیز بر آن مقدمه نگاشتند.

اینک شصتمین سالگرد تأسیس آن هفته نامه فرا می‌رسد و آقای امین الدین سعیدي فرزند رشید مولانا دکتور سعید افغانی مناسب انگاشتند تا این رساله بار دیگر؛ اما در قاهره یا سرزمینی نشر شود که پدر دانشمندش نیم قرن قبل از همان " نجم المدارس" به قاهره آمد و سرانجام به مثابهء نخستین افغان، حایز به اخذ درجهء داکتری در فلسفهء اسلامی، از دانشگاه مشهور جهان اسلام یعنی "ازهر شریف" گردید.

بخش فرهنگی سفارت افغانستان در قاهره افتخار دارد این رساله را که با نام یکتن از پیشگامان جهاد، مبارزه، دانش و عرفان سرزمین سرمدی ما افغانستان؛ یعنی مولانا نجم الدین آخند زاده پیوند دارد و همچنان یاد یکی از دانشمندان مشهور افغانستان دکتور سعید افغانی را نیز زنده می‌کند، به خوانندگان عزیز پیشکش می‌نماید، آرزومند است این رساله، مورد استفاده و استفاضه خوانندگان ارجمند قرار گیرد.

ومن الله التوفیق
فضل الرحمن فاضل
سفیر افغانستان در کشور عربی مصر - قاهره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

مصلح او مجاهد ملا نجم الدين اخند زاده

لـيکـنـه او ټـولـونه:
امـيـن الـديـن « سـعـيـدي- سعيدافغاني »
دافغان اســتراتـيژيکو څـيړنو مرکز
اودحق دلارې کلتوري ټولنې مسؤل مدير– جرمني

سـريـزه

د حق دلارې کلتوري ټولنه اود افغانستان استراتيژيکو څيړنو مرکز، در فرهنگي هلو ځلو په لړ کې يو هم د هېوادمذهبي، تصوفي او ستر مجاهد شيخ ملا نجم الدين «آخند زاده صاحب» لنډ ژوند ليک دې چې د « مصلح او مجاهد ملانجم الدين اخند زاده » ترعنوان لاندې ګرانو ، درنو وطنوالو او د « هډې صاحب » مينه والو ته يې وړاندې کوم .

د النجم جريده، هغه قلمي جريده ده چې پنځوس کاله (نيمه پيړۍ) مخکې زما د مرحوم پلار مولانا دوکتور محمد سعيد « سعيد افغاني » له خوا چې د « نجم المدارس » مدرس او بيا مدير وه ، تأسيس او خپره شوه او په دريمه ګڼه کې داسې وليکل:
« مونږ غواړو چه د نجم الدين آخندزاده صاحب په حقله څه وليکو. که چاته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزاګانو او دده د مأذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وي، هيله کوو چه په دغه ليار کښې مونږ سره معاونت وکړي .» او روسته بيا د آخندزاده صاحب په هکله مفصل معلومات خپاره شول.
دا جريدې چې يواځنې اصل يې زمونږ په اختيار کې دی، او د را ټولولو، تهيه ، ترتيب او نشر کارونه يې زما په غاړه اچول شوي وه. ما په پوره دقت او امانت دارۍ دادی دا دنده بشپړه او تکميله کړه، او په ډېرې مينې يې ستاسو مبارک حضور ته ډالۍ کوم.
د يادونې وړ ده چې په دې برخه کې؛ د وطن نامتو ليکوال او ملي شخصيت محترم پروفيسور عبد الله بختاني خدمتګار او همداسې د محترم استاد څيړندوی حبيب الله «رفيع » او محترم استاد فضل الرحمن « فاضل » د عالمانه لارښونو نه د زړه له کومې مننه کوم، او الله تعالی دې په خپل فضل او مرحمت؛ هغو ته اجر ورکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همداسې د يادونې وړګنم چې زه دا مجموعه د خپل مرحوم پلار مولانا دوکتور محمد سعيد « سعيد افغاني » چې د اسلام مبارک دين او د سولې، ښه تفاهم او دخير او سلم لپاره يې تر آخرنۍ سلګۍ پورې مجاهدت وکړ ، اهداء کوم او د حق تعالى نه ورته د دايمي سعادت هيله کوم.

امين يا رب العالمين
امين الدين « سعيدي ـ سعيد افغاني »
د حق دلارې د کلتوري مرکز څخه
د دسمبر مياشت، د ٢٠٠٩ م – کال، جرمني – برول

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپروفیسور عبد الله بختاني خدمتګار سریزه

ګران وراره ښاغلي امین الدین « سعیدي »

د حق د لارې امین او په دنیا او آخرت کښې سعید و اوسې.

ډېر خوشحاله یم چه خپل فکر په کار آچوې، قلم چلوې، وخت په وخت خپرونې کوې، له وخت نه ګټه اوچتوې او فعال یې.

ستا زیاترې خپرونې لنډې ګنډې دي. حجم یې وړکوټی او معنا یې لویه وي. او خیرُالکلامِ ما قَلَ و دَلَّ .

ستا د دغه ډول کارونو، درې سوغاتونه راورسېدل، په مینه مننه!

د « النجم جریده » په دې کښې ډېر اهمیت لري، چه یو تاریخي فرهنګي خطي سند دې د چاپ له لیارې تاریخ ته سپارلی دی.

د مدرسې د خطي جریدې د اوو ګڼو محتویات دې هم عیناً او هم په ټایپي توګه چاپ کړي دي . لوی کار دی او ډېر ارزښت لري.

ماچه وکتل، پنځوس کاله (نیمه پیړی) د مخه زمانه راته داعي شوه. ستا د اروانښاد پلار مولوي محمد سعید « سعید افغاني » نوراني څیره مې مخې ته و دربېدله . هغه د نجم المدارس مُدّرِس او سر مدرس وو. زه د « ننګرهار » د ادبي، ثقافتي میاشتنۍ مجلې مسؤول مدیر وم.

کله به مو په هډه او کله به مو په جلال آباد کښې ناسته پاسته وه. د مدرسې او مطبوعاتو تر مېنځ مو روابط ټینګ کړي وو. متقابله همکاري، راشه درشه ، مشورې او مشاورې وې.

د « النجم » د جریدې تأسیس د همدې همفکریو یوه نتیجه وه، هغه خبرې را په زړه شوې چه ما ستا مرحوم پلار مولوي صاحب ته وویل: د جریدې لپاره « النجم » مناسب نوم دی. دا به بیشکه د مدرسې د شاګردانو لپاره تربیتي او تشویقي پانګه وي.

خو دې سره له تا څخه دا توقع هم په ځای ده چه (د دین ستوری) مولانا نجم الدین پکښې ښه وځلوې او دې کار ته د مدرسې استادان او شاګردان وهڅوې .

همداسې وشوو.

د جریدې دلومړۍ ګڼې په سر مقاله کښې لولو : « . . . د ننګرهارپه ورځپاڼه کښې د مدرسې د منسوبینو تبلیغي خدمت هغه دی چه لیدل کیږي . . . اوس د النجم اخبار، سره د ټولو مشکلاتو ، مېنځ ته راغله . . . »

په دریمه ګڼه کښې بیا ((هیله)) څرګنده شوې ده: ((مونږ غواړو چه د نجم الدین آخندزاده صاحب په حقله څه ولیکو. که چاته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزاګانو او دده د مأذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وي، هیله کوو چه په دغه لیار کښې مونږ سره معاونت وکړي .))

د څلورمې ګڼې سر مقاله، بیا د نجم المدارس او النجم د مدیر په قلم د ((مصلح او مجاهد)) تر عنوان لاندی داسې پیلیږي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

((دغه عنوان لاندې غواړم چه د ملا نجم الدين آخند زاده صاحب سوانح ، چه په خپل وخت کښې زيات مصلح او د انګليسانو د استعمار په مقابل کې جنګيدلی دی، بيان کړم.))

دغسې بيا د النجم په نورو ګڼو کښې، د مدرسې د استاذانو او شاګردانو په قلم ، د آخونزاده صاحب د ژوندانه په څانله اړخونو رڼا اچول شوې ده. يعنی د څيړنې کار د هغې پر ليکوالو ويشل شوی دی. چه د تکرار مخنيوی وشي او ضروري ټکي پاته نه شي . د کار دا ويش او ميتود زما او د مولوي صاحب په مشاوره شوی دی.

هغه ورځ هم را ياده شوه چه په ۱۳۳۹ هـ ش کال مولوي احمد ګل صاحب د مدرسې مشروو. د ذکر شوې لړی مضامين او د ننګرهار د يو شمير نورو پوهانو ليکوالو مقالې. په نوموړي مدرسه کښې د يو څيړنيز کنفرانس په ترڅ کښې واورول شوې او يوه خوندوره مشاعره هم وشوه.

په دغه مهال زه د ننګرهار د ورځپاڼې مسئول مدير وم. د کنفرانس د جوړېدو ، چلېدو، کاميابېدو، تنظيم او د مضامينو او اشعارو په ايډيت او تنقيح کښې ، د مدرسې د اداري ملګری او مرستندوی وم. هغه ټول مطالب مې د ورځپاڼې له لياري ، په دې هيله د تاريخ حافظې ته وسپارلې چه ګوندې چې د کتاب په بڼه چاپ شي.

ډېر ښه وشو چه په جرمني کښې دافغانستان د کولتوري ودې ټولنې ، پروسږ کال زمونږ دا هيله تر سره کړه. او ډېر خوشحاله يم چه کتاب د لوستونکو ځانګړې توجه ځانته اړولې ده.

مثلاً :

ښاغلي فضل الرحمان فاضل هغه په دري ژبه ترجمه کړې او چاپ لاندې دی. کيدای شي چه په څينو نورو ژبو هم ترجمه شي.

او داده اوس تا د (حضرت نجم الدين آخونزاده مولوي ډاکټر سعيد افغاني د النجم په جريده کښې) رساله ليکلې او ترتيب کړې او تقريباً د هغه کتاب خلاصة الخلاصه دې چاپ کړې ده.

ګرانه سعيدی!

ماته ستا درېيم ارزښتمن سوغات د (زن و نبوت) رساله ده. واقعاً علمي او ابتکاري څيړنه ده. هغې سره زما نظريه هم چاپ شوې ده. تاته د هغې رسالې د ليکلو او چاپولو مبارکي هم وايم.

د الله پاک له درباره درته د نورو زياتو علمي څېړنو او خپرونو برياليتوب غواړم. والسلام.

ستاسو خدمتګار

کابل _ خير خانه مېنه _ درېيمه برخه

د ۱۳۸۷ د زمري اوله د ۲۰۰۸ د اګست ۱۲ مه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د محترم استاد فضل الرحمن « فاضل » سریزه :

« النجم » ستاره ای در آسمان مطبوعات کشور

«**النجم** » هفته نامه دیواری ای بود که نیم قرن قبل به یمن همت یکتن از دانشمندان کشور تأسیس گردید ونخستین شمارهٔ آن در برج میزان سال 1337 خورشیدی ، دیوار های مدرسهٔ نجم المدارس را در شرق کشور، آذین بست.

مؤسس وسردبیر این هفته نامه دکتور محمد سعید « سعید افغانی» بود که در آن زمان، مدرسهٔ نجم المدارس را رهبری می کرد وآقای حضرت خان شاگرد صنف دوازداهم آن مدرسه، معاونیت هفته نام «النجم » را بر عهده داشت.

عنوان هفته نامه به خاطر یاد آوری از مجاهدات و مبارزات غازی نامدار ومجاهد پرهیزگار مولا نا نجم الدین آخندزاده صاحب و فعالیت های منسوبان مدرسه نجم المدارس اخذ شده است.

دوست عزیز من آقای امین الدین « سعیدی » فرزند رشید دکتور محمد سعید سعید افغانی که از سه دهه بدینسو ، فعالیت فر هنگی دارد ، به همت او هشت شماره این هفته نامه مجدداً به زیور طبع آراسته می‌گردد.

« النجم » شاید با درنظرداشت تاریخ نیم قرن قبل، در مقایسه با مطبوعات امروزی، دارای کاستی‌هایی باشد، مثلا شاید صفحه آرایی مناسبی نداشته باشد، اما با یقین کامل در آن دوران، گام استواری بوده است که باید بر داشته می شد، واین گام مهم را شادروان دکتور محمد سعید سعید افغانی بر داشته است.

« النجم » در نخستین شماره اش هدف نشراتی خود را ، بیان گزارشهای اجتماعی ، دینی و تر بیتی خوانده است و زمانی که با ژرف نگری صفحات آن ورق زده شود ، خواننده در می‌یابد که سر دبیر دانشمند آن شادروان دکتور سعید افغانی، بر نامه های سودمندی برای آینده داشته وحتی می خواسته است با دریافت امکانات بیشتر «النجم » را به صورت معیاری وچاپی در خدمت عامه مردم قرار دهد.

یکی از اهداف غیر مکتوب سر د بیر « النجم » پرورش نسل جدید در میان دانش آموزان مدرسه نجم المدارس است، تا ایشان را با جهان قلم و مطبوعات بیشتر آشنا سازد.

مضامینی که در آن دوران به قلم شاگردان صنوف هشتم، نهم، دهم، یازدهم، ودوازدهم نگارش یافته است، خواننده را به آینده امیدوار می‌سازد و نیم قرن بعد وقتی از کار نامه های بعدی شاگردان آن دوران اطلاع حاصل می‌کنیم، موثریت و نقش « النجم » را در آگاهی بخشی بهتر درک می نمائیم.

مثلاً صمیم کاکړ شاگرد صنف نهم در سال 1337 خورشیدی بعد ها به حیث یکتن از پیشگامان مبارزه اسلامی می در خشد و در راه دفاع از ارزش

(c) ketabton.com: The Digital Library

های ملی ودینی جام شهادت می نوشد. یا مولوی سلطان عزیز شاگرد صنف هشتم آن دوران که مضامینی به قلم او در «النجم » به چاپ رسیده است، بعدها خدمات فراموش نا شدنی در عرصه تعلیم و تربیه به و یژه در میان مهاجران در پشاور انجام می دهد کـــه بلا ریب هسته این فعالیت ها در روش آموزش و پرورش آن سال ها در دل او نقش بسته است.

در « النجم» اعلاناتی هم به چشم می خورد که به سهم خود برای آگاهی بخشی دیگران نهایت ارزنده است. به گونه مثال در النجم آمده است که :

النجم به پرسشهای شرعی پاسخ می گوید :

ویا اینکه :

مضامین ارسالی کوتاه، مفید ومتین باشد.

یکی از پرسشهای طرح شده در هفته نامه « النجم » این سؤال نهات سودمند است که : « مدرسه چگونه پیشرفت کند؟ »

در هر شمارهء «النجم» ، چند پاسخ به پرسش بالا درج شده است که در آن دوران برای خوانند گان رهگشا بوده است.

یکی از اعلانات مهم در هفته نامه « النجم » تقاضا از خوانندگان است تا معلوماتی که راجع به جنبه های گونان گون زنده گی ومبارزات مجاهد سُترگ، ملا نجم الدین آخند زاده دارند، جهت نشر به اداره «النجم » بفرستند.

اینجانب که حالا این سطور را می نوشتم به یاد جریدهء دیواری می افتم که ما متعلمان صنف هشتم مدرسهء امام ابو حنیفه (رح) در کابل، در سال 1352 هجری خورشیدی به نام « لغة القرآن » اولین و آخرین شماره آن را به دیوار آویختم که مضامین آن توسط چند تن از شاگردان صنف هشتم تهیه می‌گردید و به خامهء زیبای امین الرحمن خلیل همصنف دیگر ما خطاطی می شد، و استاد زبان عربی ما استاد ابراهیم الشدی تبعه عربستان سعودی، از نگاه ادبی، مضامین آن را اصلاح می کرد . شاید آن جریده که بدون مشوره آمر مدرسه بر دیوار آویخته شده بود، باعث شد بعد از شماره اول دیگر به چا پ نرسد.

به هر ترتیب با این مقدمه میان خوانند گان و متن کامل هفته نامه « النجم » بیشتر حایل نمی‌گردم و با قدر دانی از زحمات برادر گرامی ام آقای امین الدین « سعیدی » وطلب مغفرت وآمرزش برای دکتور سعید افغانی، مؤسس و سر دبیر « النجم » موفقیت های بیشتری را برای برادر گرامی آقای امین الدین « سعیدی » آرزومندم.

فضل الرحمن « فاضل »

12 اسد 1387 خورشیدی – کابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د استاد حبیب الله « رفیع » سریزه
د « النجم » دورکې جریدې څوګنې

«خپرونې » درڼا په لور ګامونه دي، دروڼتیا په لور ګامونه دي او د پرمختیا په لور ګامونه دي چې دچاپ اختراع دا رڼا د نړی ګوټ ګوټ ته ورسوله.
افغانستان ته هم چاپ او مطبعه او ورسره خپرونې او مطبوعات څه کم یوه نیمه پیړی وړاندې را غلل او د (شمس النهار) لمر دهیواد دخپرونو په تیاره اسمان کې ځیره و وهله او همدا لمر به کله ولوید او لکه به بیرته راوخوت.
په ۱۳۹۸ لمریز کال (۱۹۱۹ ع) په هیواد کې دخپلواکۍ دلمر له راختلو سره د افغانستان دخپرونو اسمان تر پخوا ډیر رنګین او د راز، راز خپرونو په رڼاؤ زرین شو .
ښوونځي او مدرسې په خپله د رڼا مر کزونه دي، په دې وخت کې له دې مرکزونو سره دخپرونو رڼا هم ملګرې شوه او دا لړی نور علی نور شوه او د هیواد له لومړنی مدرسې حبیبې څخه د «معرف معارف » میاشتنۍ جیبي مجله را ووته چې دلیسې مدیر محمد حسین دلېسې دزده کوونکو په وسیله چلوله او دحبیبیې د زده کوونکو مقالې په پکې خپریدې، دمستوراتو ښوونځي هم چې په هیواد کې دنجونو لمړنی ښوونځی ؤ د « ارشاد النسوان » په نامه جریده را وایسته او بیا د آئینهء عرفان مجله خپره شوه او د اماني دروې له پای سره د « مکتب جریده » نشر شوه.
تر اغتشاش وروسته دا کار غړند شو او تر ډیره وخته معارف ډیرې لږ خپرونې درلودې او تر « آئینه عرفان » او « عــرفــان »پرته پوهنې نورې خپرونې نه درلــودې ، د اروابناد شهید محمد داوؤد خان د صدارت او د اروابناد علي محمد پوپل دپو هنې دوزارت په وخت کې دپو هنې دخپرونو یوه نوې او ګټوره لړی را پیل شوه ، په دې لړی کې د « اخبار عرفانی » جریده، د « آزادی » کالنۍ خپرونه د « ادب » څیړنیزه مجله ، « افغان طبي مجله » ، د « اقتصادي څیړنې » مجله ، د « بخوان وبدان » مجله ، د « بدني روزنه » مجله، د « پالندوی » مجله ، د «پولتخنیک » مجله، «پو هنه » مجله، د « جریده تعلیم وتربیه »، د« تعلیم او تربیې » مجله ، د« څاروندی» مجله، « دحقوق » مجله، د «خدمت» مجله، « جریده دارالمعلمین»، د « ښوونکې » مجله ، د«علم او فن » مجله، د « کابل پوهنتون خبرونه » خپرونه، د « نجونو روزل » مجله، « ورمه » مجله اونورې خپرې شوې .

همدا راز داوخت ځینې ښوونځیو هم چاپي او قلمي خپرونې پیل کړې چې شمیره یې لسهاؤ ته رسیده ، دنجات ښوونځي د « نجات » جریده خپره کړه او نورنوټولو لېسود یوالي جریدې درلودې او دپو هنې وزارت کتابتون دکوچینانو ږغ مجله خپره کړه.
همداوخت چې دپوهنې وزارت په مرکز او مربوطاتو او ښوونځیو او پو هنځیو کې مجلې او خپرونی راوتلې، له کابل نه ډیر لرې د ننګرهار نجم المدارس په دیني مدرسه کې ددې مدرسې منور او پوه مدیر اروابناد ډاکتر سعید افغاني د « النجم » په نامه د جریدې یو روڼ ستوری چی هره چارشنبه به یې له دي مدرسې نه سترګک واهه د ۱۳۳۷ لیږدیز کال دتلې په ۳۰ نیټه خپلې خپرونی پیل کړې او پکې ویې لیکل:
(دا اخبار دمدرسې جریانات ښیي او اجتماعي، دیني ، تربیوي خپرونې کوي.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

له همدې هدف سره سم یې په ساده روانه پښتو ټولنیز، فلسفي ، ادبي او علمي مسایل او مطالب خپرول او ددې مدرسې د زده کوونکو د ذهني تنویر او د سیاسي او اجتماعي شعور د ویښولو له پاره ئې کار کاوه .

بل مهم ټکی دادی چې موږ هغه وخت ډیرې نورې دیني مدرسې هم درلودې لکه په کابل کې عربي دارالعلوم، تخارستان ، فخر المدارس، نور المدارس، خو هغه مدرسې تر ډیره حده وچې دیني مدرسې وې او دنورو علومو تدریس ته لږ بر خه پکې ورکول کیدله، خو د اروانباد ډاکتر سعید افغاني د « النجم » محتویات ښیې چې ده نجم المدارس ته یو ذهني او فکري وسعت ورکړ اوددیني علومو تر څنګ یې ، فلسفې ، حکمت او نورو عقلي او نقلي علومو دزده کړې په لاره کې هم پراخ نظر درلود او دالنجم جریده یې پر راز راز موضوعاتو او مضامینو سپوللی وه .

ښاغلي امین الدین «سعیدی » (د ډاکتر «سعید افغانی » خلف الصدق) لوی کار کړی چې ددې قلمي جریدې اته ګڼې یې موندلې او اوس یې تا سو ته د النجم دتاریخي کلکیسون په توګه وړاندې کوي ، دوی وایي چې د دې جریدې نورې ګڼې هم لیکل شوې او په قلم تکثیر شوې دي. کاشکي هغه وموندلې شي او که ونه موندلې شي هم لوی کار دا شوی چې دوی ددی ورکي قلمي او علمي جریدې څو ګڼې او نمونې بیا موندې او دافغاني خپرونو ډګر ته یې رابر سیره کړې، زه مبارکي ورکوم او د ژوند په ټولو ډګرونو کې ئې بریا غواړم !

په درنښت
حبیب الله «رفیع »
دافغانستان دعلومو اکاډمۍ مشاور
۱۳۸۷ /۵ /۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصلح او مجاهد
ملانجم الدین آخند زاده

مولوي داکتر محمد سعید « سعید افغاني » چه دهیواد دینی او ملی شخصیتونو له ژوندانه سره مینه او خاصه علاقه لرله ، دنجم الدین آخوندزاده صاحب دخیړنو تاداو په کال (۱۳۳۷ لیږدیز) دنجم المدارس په مدرسه کښی کیښود:
کله چې مولوي سعید افغاني په کال (۱۳۳۷ لیږدیز) دهغه مدرسې مدیر او سر مدرس و نو هلته ئې دمدرسې دشاګردانو ددیني ، اجتماعي تربیتي د لوړ تیا لپاره اوه نیزه قلمي جریده په دوو مخونو کښې دلمړي ځل لپاره په نشراتو پیل وکړ.
ددې جریدې لومړی ګڼه د ۱۳۳۷ هجري شمسي کال دمیزان په ۳۰ مه نیټه (د النجم) په نامه خپره شوه چې د آخوندزاده صاحب له نامه سره ارتباط لری.
مولوي داکتر سعید افغاني د النجم په څلورمه ګڼه کښې چې په کال (۱۳۳۷ هجري شمسي) دعقرب دمیاشتې په (۲۱) نیټه خپره شوه ، داسي ولیکل:

النجم ګڼه « ۴ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د عقرب « ۷»

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه :

د دغه عنوان لاندي غواړم چې د ملا نجم الدین اخندزاده صاحب، سوانح چه په خپل وخت کښې زیات مصلح او دانګلیسانو په مقابل کښې په کلو کلو جنګیدلې، بیان کړم .

۱ـ د ده *اجمالي پېژندنه:*

ملا نجم الدین « اخند زاده صاحب » «۱» د امیر عبدالرحمن د پاچائی په وخت کښې د لـوی اعتبار خاوند ؤ . دغه شاه دي سره دمأذونانو دکابل په ښار کې بندي کړو.
دی د بندي خانې نه په یو خاص تر تیب مخ په مشرقی وتیښتیده او هلته د مشرقي په سرحدادتو کښې د مهمندو په سیمه په ژړوبی او چمرکند کښې اوسیده او د انګلیسانو په مقابل کښې به جنګیده.
دي بیا دامیر حبیب الله خان د پا چائې په وخت کښې دهغه په غوښتنه او اعتماد بیرته افغانستان ته راغې او دننګر هار په ولایت کښې دجلال کوټ نه مخ په جنوب دهډې په قریه کښې اوسیده.
ده د همدغه پا چا په عصر کښې ډیر د اسلام ددین اساسونه محکم کړل او هر خواته یې ریښې او پلی خوري شوې او دی د داسې لوی شخصیت خاوند شو ، چه په ټول افغانستان کښې ده د خلکو په عقیده حاکمیت درلوده. دغه منلی شخصیت د همدغه امیر حبیب الله په وخت کښې « ۱۳۲۰ یا ۱۳۲۱ هجري قمري » کال ؤ چه د اجل داعي ته ئی لبیک وویلې.
په دی حساب ددہ د وفات تأریخ (قبر غازی) « ۱۳۲۰ » لیږدیز لمریز کال دی .
د ده مزار او مقبره دهډې په قریه کښې د والا حضرت سر دار محمد داؤد خان

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان صدراعظم په اهتمام ښه جوړه شوی. د ده هدیره د ټول مشرقي او سرحد بلکه د ټول افغانستان او پشتونستان د خلکو د عقیدې ځای دی «٢»

النجم ګڼه « ٥ » چهارشنه د ١٣٣٧ کال ، د عقرب « ٢٨ »

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه:

٢ـ د ده تفصیلی پیژندنه :

دنجم الدین اخند زاده صاحب « رحمة الله علیه » د مفصل پیژندلو د پاره په کار ده چه په لانده ډول سره ئې وپیژنو :

١ ـ د ده عمر او حیات او قواره
٢ـ د ده هویت قوم او نسب
٣ـ د ده اصلی او فرعي مسکن
۴ـ د ده تحصیل او علم
٥ ـ د ده تصوف
٦ ـ د ده جهاد
٧ ـ د ده دشهرت اندازه او کار روائې تر مرګه پورې
٨ ـ د ده مشهور مأذونان او منسوبین
٩ ـ دده د مرګ نه وروسته شهرت او تأثیرات

مګر ډیر تأسف دی چه د داسې یو لوی شخصیت چه د ټول حیات ګذارشات او حر کات ئې نهایت متانت او سنجیدګي لري. هغومره چه ویل کیږي او یا اوردیل کیږي او یا ئې وینو په دغه اندازه د ده سوانح دلیکلو دپاره چا کوښښ نه دی کړی. په دغه حقله زمونږ ګیله دده دمعقولو منسوبینو نه کوم چه په خپل وخت کښی نهایت منلي تیر شوي، زیاته ده. یوازې د ملا طوطی آخند نه هغه هم صرف دده د مواعیظو تذکرې، مګر نهایت ناقص لیدل کیږي او بس.

په هر صورت که اوس زمونږ په لاس کښې مطلوبه معلومات راشي امید دی چه څه نا څه خو به ترې جوړ شي او آینده د پاره به ګونډې دغـه آرزو د ده پـوه عقیدت مندان کوښښ وکړي چه زمونږ د هدف نارسیده مطلب تکمیل او پوره کړي. باور لرم چه په دغه لیار کښې سعیه به د ده د عقیدت مندی ښه ثوبت وي .

د ده عمر او حیات او قواره :

زمونږ په لاس تحریري اسناد ډیر کم دي. کوم تحریري سند چه زمونږ په لاس کښې شته هغه یوازی د ده د فوت تأریخ ښې چه په (١٣٢٠) او یا (١٣١٩) هجری قمری کال کښې فوت شوی، چه د ده نه د ټول عمر اندازه نشي معلو میدلې. مګر ؛ شفاهاً مو ډیر او ریدلي چه آخندزاده صاحب عمر او یا کلو په حدود کښې اندازه کیدلې شي. خلک وائي : چه ښه قوي وجود ئې درلوده مګر ؛ ریاضیت او تقوی په وجه نحیف شوی ، حتی چه د ډیر ریاضیت په وجه د ده د لاسو رګونه شنه شنه بلقیدل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وائي چه دی ښه خوش قـواره جړ سړی ؤ ، او په اوچلي باندې شین خال هـم درلوده او د ده دشین ښکلی خال شهرت زیات ؤ .
د ده رنګ او قواره با تاثیره هیبت ناکه وه ، دورایه به په خلکو د ده رعب ولیده مګر؛ په عین وخت کښې مشفق او مهربان هم ؤ .
د د حیات ټول په حرکت کښې تیر شوی . معلو میږی چه د ده په ضمیر کښې یو داسی اور او تپش او حرکت موجود ؤ چه په یو ځای نشو پاتې کیدلی .
ده هر چیرته ته دخلکو په افکارو کښې داسی تحول قایم کړ ی چه تر ننه هم هغه تحول دخلکو په مابین کښې یاد او د قدر وړ دی ده په ځان باندی ډیر خلک د ښو اخلاقو په وجه عاشقان کړي ؤ. د ده د حقانیت د اثبات دپاره دا کافی ده چه دی ټولو پوهو علماؤ منلی ؤ او د ده حر کات ئې د اسلام د دین په اساس موافق ګڼل .

النجم ګڼه « ۶» چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۵»

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه :

۳ـ د ده هـویت قـوم او نسب:

اصلي او فرعي مسکن او ځایونه ئې :

ملا نجم الدین « اخند زاده صاحب » په قوم کاکړ او په ملیت افغان دی. په اصل د جنوبی شپلګر د علاقې نه دی، او هم هغلته د ده نیکونه او پلرونه تیر شوي «۳» .
دی بیا دتحصیل او زده کړې په وخت کښې د جنوبي نه مخ په مشرقي ننګرهار را روان شوای. په ننګر هار کښې ځای په ځای دیره شوی او تحصیل ئې کړای دی.
د تحصیل دپاره آفریدوته هم تللی. پیښور او صوات کښې هم اوسیدلی دی.
ده د تحصیل نه ورسته مخ په خپل وطن افغانستان روان شوې او په هډه کښې اقامت اختیار کړی ؤ .
لکه مخکښې چه مو وویلې د ځینې سیاسي معاذیرو په وجه کابل ته غوښتل شوی ؤ دکابل په ښار تندور سازی کښې او سیدلی او بیا دکابل نه مخ په ننګر هار تلی او مهمندو په علاقه په جړوبی ، او چمرکنډ کښې استوګنه کړې ده .
په ننګرهار کښې په روداتو کښې څه موده تیره کړې او هلته په فقیر آباد او نورو روداتو او شینوار کښې ګر ځیدلی . په لغمان او سور رود او کامه او خو ګیاڼو کښې هم د وعظ او تبلیغ او یا دنورو مقاصدو په مطلب تلی دی ، دګرمې په وخت کښې دی به کابل ته هـم تلو او هلته په پغمان کښې څه موده ئې استو ګنه کړی ده.
دی په شمالی کښې د کوه دامان خواته د داؤدځو په علاقه کښې اوسیدلی او شاید چه هلته به د کـوه دامـان په ځینو ځایو کښې ګرځیدلی وي، مګر ؛ د ده د حیات آخرنی شپې او ورځې د ننګرهار په علاقه د جلال کوټ نه درې میله

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخ په جنوب هـډه کښې تير شوي دي. دی شايد په نورو ځايونو کښې هم ګر ځيدلې او يا اوسيدلی وي مګر ؛ مونږ نه دی اوريدلي، نو ځکه دليکو جر ئت نه کؤو .

د ده تحصيل او علم :

مخکښې مو وويل چه دی د تحصيل دپاره زيات ګرځيدلې او په ډيرو ځايونو کښې او سيدلی دی .

وائی چه اخند زاده صاحب ډير پوه او ښه معقول عالم ؤ په تفسير ، او حديث ، قرائت ، صرف، او نحو ، او فقه ، او اصول ، او معانی ، منطق ، او هيئت او رياضی ، او حکمت ، او ميراٍ ، او حساب او تصوف ... .

النجم ګڼه « ۷ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۱۲ »

مصلح « مجاهد »

د سعيد افغاني ليکنه :

۴ـ دده دعلم او تحصيل :

په علومو کښې ئی ښه قوي لاس درلوده ، رښتيا دده هغه کتاب خانې نه چه اوس د نجم المدارس په لاس کښی ده ، معلو ميږی چه دی ښه عميق عالم او د مطالعی شائق ؤ .

وائی چه اخند زاده صاحب به د علما سره ډير علمي بحثونه کول ده به هميش دعلم دپاره دعمل اندازه کتله ، د ده استاذان هم خلک ښه يادوی .

د ده د استاذانو په سلسله کښی د سر شاهی نه چه سړی مخ په برو ځی يو هديره ده دهغی ځای خلک يو قبر ښی وائی دا داخندزاده صاحب استاذ تير شوی او ډير ښه مبارک شخص ئی خلک يادوی .

وائې ملا نجم الدين اخندزاده صاحب د ده زيارت ته را تلو دده استاذان په ننګرهار او سر حداتو او صوات او پيښور او شايد نورو ځايونو کښې هم تير شوی وي.

کوم وخت چه دده دعلم قال نه مخ په علم حال تو جه برابر وی داوخت دده يو بله دوره شروع کيږی.

دا په تواتر ثابته ده چه آخندزاده صاحب دصوات صاحب نه په حيات کښې د قادری شريفی طريقه وکړه او په دغه طريقه کښې ترنه درسونه کامل کړو ، او مأذونی مرتبې ته ورسيده.

ده په صوات کښې ډير وظايف کړي او د صوات صاحب په نزد نهايت منلی ؤ . که څه هم زمونږ سره د ده او صوات صاحب په هغه وخت کښې د کرامت زياتې قيصی نشته مګر؛ مونږ دومره پوهيږو چه دواړه جنابان با تقوی او پرهيز ګاران تير شوی ، عقيده لرو چه اوراد او وظايفي ئې ډير پوره تأثيرات شته دي مګر ؛ زه نه غواړم چه دقيصو رطب اويالس ياد کړو .

وائي ملا نجم الدين اخند زاده صاحب په څلور واړو طريقو کښې مأذون و « ۴» مګر ؛ ده به خلکو ته يوازی د قادری طريقی اجازه ورکوله « ۵» .

النجم ګڼه « ۸» چهارشنبه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۱۹ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه:

۵_ د ده تحصیل او علم او تصوف:

هـڅې صاحب عـالم ؤ ، مګر ؛ داسې نه چه علم ئې دعمل سره نه برابر یده او یا دسر تنبه توب نه به ئی کا راخستلو او یا د کبر او غرور نه ډ ک عالم او یا داچه د ده علم د اوهامو او خرافاتو یوه مجموعه ؤ او یا خدای ناکرده چه ده به دین ددنیا دپاره وسیله ګرځولی وي .

دی یو حقاني عالم ؤ، ده داسلام دین پیژندلو. دی په دې خبره پو هیده چه خلکو کښې باید د محبت او مؤدت اساس قایم شي. دی ریا کار صوفی نه ؤ، او نه دکونج او صومعې طرفدار ؤ . دی یو اجتماعي شخصیت، همیش دناوړو رسم او رواج سره مجادلې کړي، خلک ئې دبې کارۍ او تنبلۍ نه خلاصول .

مصلح او مجاهد

د سعید افغاني لیکنه:

وائي نجم الدین آخندزاده صاحب به علماؤ سر زیات محبت کولو او ښه عالم به ئې زیات خوښو او نازوو.

دهغه وخت علماؤ په ده باندې دعلمیت آزمیښتونه کړي ؤ علماؤ ، دده نه په لویو لویو کتاب، او علومو او په باریکه باریکه مسایلو کښې پوښتنې کولې، مګر؛ دده سره دعلمیت اندازه قوي وه.

دعلماؤ پو ښتنو د پاره ئې ښه ځوابونه ورکړي دي. د علماؤ په نزد ښه جید عالم ثبوت شوی ؤ نو ځکه ئې دی د دین داقتدا او ددین دحمائې دپاره دهغه عصر لوی نابغه شخصیت لیدلو. ده علماء تربیه کول او علماؤ ته ئې د عمل درس ورکولو .

وائي نجم الدین آخندزاده صاحب ته هر کال په سلهاؤ بړستنی جوړولې او بخشش په ډول به ئې ورکولې. دی دعلماؤ دپاره خولی او پګړی پیداکولې او د بخشش په قسم به ئې ورکولې.

دنجم الدین آخندزاده صاحب علمي بحثونه علمي موعظې او خطابې ښې با تاثیره یادیږي. ده خلکو ته د کونج او زاویې درس نه دی ورکړی. ده خلکو ته دنیا په دا شان بده نه ده ظاهره کړې، چه خلک دې دنیا ترک او کار دې نه کوي .

دی په دې خبره پو هیده چه ددنیا مذمت هم ددې د پاره دی چه باید مسلمان د دنیا د محبت اندازه وپیژني، داسې نه چه د دنیا د محبت په وجه دخلکو حقوق تلف د رحم او عاطفی خیال ونه ساتي.

داسې دنیا نه چه هرج مرج پیدا شي، د جنګ او قتل موجب وګرځي او داسې نه چه خلک په دنیا غَرّه شي، خپل خالق هیر کړي او دبلې ورځې غمه ورسره نه وي . اوکه نه دنیا د دې دپاره چه د ځان او دخلکو دخدمت او رفاهیت په مقصد وي بده نه، بلکه پید ا کول ئی ثواپ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نجم الدین اخند زاده صاحب حقیقی عالم، په دې خبره ښه پوهیده چه ځنګه علماء دې په دې پوه ؤ چه د خلکو داصلاح دپاره څنګه علم په کار دی.

ده سره دا ملاحظه وه چه د وخت او زمان مراعات شته دی. ده علماء په ځان را ټول کړل او خلکو کښې نوی روح پو کړو.

مګر ؛ ډیر تأسف دی چه د ده د کار نقشه د ده نه پاتې وروستینو خلکو بدله کړه. په دې پوه نه شول چې اصلی سر څه وٍي، په دی ښه پوه نشول چه د نجم الدین اخند زاده صاحب مطلب څه ؤ . چا داخیال وکړو چه د آخند زاده صاحب سره د تسپو دشمار خیال ؤ .

څوک په دی عقیده لاړل چه ډوډۍ ورکول او لنګر مقصود دی، چا دا ګمان وکړو چه په سر مراقبه سپین څادر او قبا په کار ده، چا سره دا سودا پیدا شوه چه چا د ساده خلکو په وسیله نور خلک تهدید ول او غولول په کار دي.

همداوجه وه چه چا دلنګر په نامه او چا د مسجد د جوړولو په هنګامی او چا د مدرسې جوړولو په انګازی، چا په دې نامه چه دا کـوم!! او داسې داسې خیال مې دی ناروا ، ناروا کارونه وکړل. عامونه ، عامونه مسلمانان ئی په حقیقي اسلام باندی هم بد ګمان کړل.

خدای خبر چه داسې جنابان د اوسنی اسلام د ضعف له امله په هغه ورځ د پاک خدای په لوی دربار کښې څه ځواب ورکوي؟

باید ووایم چې: نجم الدین آخونزاده صاحب په مخلصانو کښې ښه پاک او پوه خلک هـم وه. د هغوی د خـدمتونو اندازه مونږ سر شته. امید دی چه د هغـوی د کارنامو تذکری باندې آینده تماس و نیسم او خپلو ګرانو لو ستو نکو دپاره ئې دهدئې په ډول وړاندې کړم .

---

(۱) سر محقق عبدالله بختانی خدمتګار دنجم الدین اخندزاده صاحب دنوم په هکله لیکي:

« ما د سر محقق مولوۍ محمد اکبر معتمد شینواری څخه څو څو ځلی اوریدلی دي چه هغه به ماته ویل: چې ما د شینوار و صوفي صاحب نه اوریدلی دي چې: دهډۍ آخونزاده صاحب اصلي نوم (عبد القدیر) دی، مګر د علم ، رو حانیت او غزاګانو په برکت و نورو لخوا ورته (نجم الدین) لقب ورکړ شوی دی چه معناي (د دین ستوری) کیږی. سعید افغاني

پرې اضافه کول غواړم چې هغه څوک چې درې نسله ملا وي نو هغه ته آخوندزاده وایي. آ. سعیدی

دشینوارو صوفی صاحب اصلي نوم صوفي علم ګل دی. دآخوندزاده صاحب مأذون او هغه ته نژدې سړی و په ډیرو غزاګانو کښې یې دجناب هډۍ صاحپ سره برخه اخستی ده.»

(دهډې آخوندزاده مولنا نجم الدین) لیکنه: سر محقق عپد الله بختانی خدمتګار. دغه کتاب په ۱۳۸۷ (دافغانستان دکلتوري ودې ټولنه)

(۲) دننګر هار د سره رود د ولسوالی دچهارباغ حضرت محمد سعید سعیدی مجددي علیه الرحمه دحضرت صاحب عطاء معصوم مجددي زوی دی. په کال ۱۳۵۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

هجري شمسي کښې په چهارباغ صفا کښې زيږيدلی او دسنبلی په شپږمه کال ۱۳۷۲ هجري شمسي د لوی اختر دمياشتې په ۱۹ مه دخوږ ياڼيو په اګام کښې حق ته رسيدلی. هغه مرحوم چې دمولانا نجم الدين آخوندزاده يو نژدې ملګری، دوست، مريد او خليفه يا مأذون وو د نجم الدين د آخونزاده صاحب د وفات نيټه په خپله هغه مرثيه کښې چې (در مرثيه غوث زمان قطب دوران قدوۂ سالکان پيشوای پير وجوان مرشد کاملم محبوب دلم اعنی صاحب هډه رحمة الله عليه) په نامه ياديږي، دنجم الدين آخند زاده صاحب د وفات نيټه: (دچهار شنبې شبه د ۱۳۲۰ هجري قمري کال د روژی دمياشتې ۲۱ مه معرفي کړې ده.)

مرحوم حضرت صاحب محمد سعيد د په خپلې مرثيه کښې پدې هکله ليکي:

چـــونکه سردار بشر رفت ازاين دار فنا
صبر از رفتن خـــوبان جهان مـــی بينم
صبر تلخ است وليکن ثمرش شيرين است
مژدهء نيک به صابر زسبحان مـــی بينم
ګر ازاين دار فنا جــــان به سلامت ببرم
سابقون را همه ای غمـــزدګان می بينم
شپ چهارشنبه شنو تو ز وفـات صاحب
بيست ويکم ز مه و شهر رمضان می بينم
سنۂ الف وهم سه صد وعشرين بـه يقين
بيست ويکم ز مه و شهر رمضان می بينم
چـونکه خوبان هم رفتند سعيدی ز جهان
شو مجرد کـــه ترا نيز روان مې بينم

در مرثيه ای که در فوق تقديم ګرديده، با قيد (يقين) مصرع تاريخ (سنۂ الف و هم سه صد و عشرين (۱۳۲۰ به يقين) معرفي شده است.

(مأخذ: دمحترم سر محقق عبد الله خدمتګار دهډی اخوندزاده مولانا نجم الدين له کتاب نه صفحه ۱۳۱ او ۱۳۲) دچاپ کال ۱۳۸٦ (۲۰۰۷ م) ټولنه لخوا - جرمنی) په پيښاور کښې چاپ شوې.)

(۳) محترم سلطان عزيز دمرحوم آخوند زاده صحا ب د نوم په هکله داسې ليکي :

دمرحوم آخوندزاده صاحب نوم (نجم الدين) او اصلي مسکن ئې د افغانسان شلګر دی. ولې دوی په ننګرهار او صوات او دپښتونستان په نورو ځينو کښې په (کابل) ملا شهرت درلود او دوی په خټه کاکړ او په کاکړو کښې (ابک زائی) او په ابک زايو کښې (اخونزاده خيل) حسابيږي دغه کورنی او س هم په شلګر کښې په اخونزاده خيلو سره خورا مشهوره ده دهمدې کبله دوی ته داخونزاده لقب هم ور په برخه شوی دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ ته دمرحوم اخونزاده صاحب نژدې خپلوان پوره معلوم ندي مګر دومره خبر یو چه ، د دوی مبارک والد محمد حسن آخونزاده نومیده خو افواهی مو اوریدلی دي چه دوی نژدې خپلوان ډیر نه در لودل.

(مأخذ: دننګر هار ورځپاڼه: ٤٩ مه ګڼه د١٣٣٩ دثور ٣١ نیټه)

(٤) جناب نجم الدین آخوندزاده صاحب د قادرید طریقې شیخ او د تصوف په څلورو مشهورو طریقو (قادریه ، نقشبندیه ، چشتیه ، سهروردیه) کې مرشد او پیر و. او په سلګونه مأذونان ئې درلودل.

آخوند زاده صاحب دقادریی دطریقې نه علاوه په دغه نورو طریقو کې هم اذن ورکاوه.

(٥) ـ دهډې صاحب مشهور مأذونان :

یادونه:

مأذونان یا خلیفه هغه چاته وایي چه پیر ورته دمرید نیولو اجازه ورکړې وي.

دآخوند زاده صاحب ځینی مأذونان هم دې درجې ته رسیدلي ؤ چې هغوی هم ځانته مأذونان ټاکلي وو.

محترم راز محمد دغبرګولي دمیاشتې په (٣ او ٤ نیټه) کال ١٣٣٩ لېږدیز - لمریز د ننګرهار دورځپاڼې په (٥٢ او ٥٣) ګڼې کښې د نجم الدین آخند زاده مشهور مأذونان په لاندې ډول معرفي کړي:

اول : میا قمر الدین:

میا قمر الدین صاحب په اصل کښې دپېښور د اچنیی ؤ او بیا د هغه ځای څنې راغی او دلته دننګرهار د روداتو په بړو کښې هستوګنه درلوده. وائي چه ډیر ښه عالم او ښه قلم خاوند ؤ دتدریس او تألیف سره ئې ډیر شوق لرلو چه دده تر اوسه قلمي ځیني چاپي آثار شته دي.

دوم : د ښتخاک حضرت صاحب:

دبُت خاک حضرت صاحب چه دده مبارک نوم عبد الشکور او دزیاتی تقوا خاوند او ښه عالم او مجاهد هم ؤ . د چکنور ملا صاحب (محترم امیر محمد دمرحوم اخترمحمد زوی دننګر هار دمومند دری اوسیدونکی په کال ١٢٦٠ هجری قمری زیږیدلی او پا کال ١٣٥٠ هجری قمری د ٩٠ کالو په عمر دمارسینګی په منطقه کشی وفات شوی) چی یو لوی مجاهد شخص و دبتخاک حضرت ځینی ماذون شوی ؤ.

همدارنګه جناب میر صاحب جان پادشاه دسلام پور او استاد صاحب چه اصلی نوم یې جان پادشاه دسلام شور او استاد صاحب چه اصلي نوم یې پاینده محمد ؤ دهمدی بتخاک حضرت صاحب ماذون او خپله د اخونزاده صاحب ډیر ګران مریدان وو چه استاذ صاحب ئې دخپلی کتابخانې متصرف ګرځولی او میر صاحب جان پادشاه صاحب ئې څرنګه چه یو کره او نامتو مجاهد او خانداني سړی و له همدې امله ئی دلنګر انتظام همده ته ور پلاس کړی و.

(مورخین لیکی : دلنګر انتظام مرحوم مولانا نجم الدین اخندزاده په خپل ژوند کښې دکنړ میر صاحب جان پاچا صاحپ ته چه په شیخ پاچا سره مشهور و ورپلاس

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړی و چه دمرحوم اخندزاده دوفات نه وروسته هم دده دوصیت سره سم دهمدی پاچا صاحب پلاس کښې و او وروسته بیا دده ځوی مرحوم سید عباس پاچا صاحب ئې انتظام کاوه.)

دريم : صوفی عالم گل صاحب :

صوفی عالم گل صاحب یو د هغه ماذونانو څخه وچی اخونزاده صاحب په (پهلون) سره لقب ورکړی او دصاحب سره ئې په غزاګانو کښې اشتراک کړای و او دښه شجاعت او میړانې څښتن و . دترنګزو حاجي صاحب چه فضل واحد نومیده چه هغه یو ډیر عابد او ستر مجاهد وه. د همدې صوفي عالم ګل صاحب ځینې مأذون شوي و .

څلورم دسر کاڼو میا صاحب:

میا صاحب چه دده نوم سید اکبر شاه او په اصل دکامې و او بیا ئې په سر کاڼو کښې هستو ګنه در لوده، چه د پوره فضل او فیض خاوند و .

پنځم : حضرت شاه :

مرحوم حضرت شاه په لغمان کښې هستوګنه لرله ، او سید او با تقوا شخصیت و .

سید شمس الدین مجروح ، دقبایلو مستقل رئیس د همدغه مبارک ځوی دی .

شپږم : محمد سعید جان (مجددي)

مرحوم محمد سعید جان (مجددي) د چهارباغ صفا نه دی. دی حاجي، او قاري او ښه مبلغ هم و.

اوم : احمد خان آخونزاده صاحب:

احمد خان آخونزاده صاحب چه په دولت زائی ملا صاحب سره شهرت لري ښه کره عالم او د صاحب دتحصیل د دورې اکثراً ملګري و .

اتم : دکو هاټ ملا محمد یاسین :

دکوهاټ ملا محمد یاسین صاحب دکو هاټ په علاقه کښې لوی عالم او مدام به ئې د درس او تدریس وظیفه اجرا کوله .

نهم : د حصارک میا صاحب :

په خوږ یانو کښې دحصارک میا صاحب چه نوم ئې عبد الرحیم ؤ .

لسم : ملا محمد حسین :

دلغمان په سنګر کښې ملا محمد حسین صاحب چه په قوم ساپی او دپروائي شیخ صاحب باندې مشهور ؤ. دی ښه ذاکر او زاهد شخصیت ؤ . دځینو خلکو په روایت سره دا ملي ملا مسلم صاحب دی.

دنجم الدین آخونزاده صاحب د مأذونانو څنې دغه دولس تنه مشهور وو او نور هم شته لکه چه په کوه صافی کښې ملا مسعود صاحب او په مملہ کښې امام حاجي صاحب او داسی نور .

مأخذ : دهډې آخوندزاده مولانا نجم الدین له کتاب نه، صفحه (٤٤ او ٤٥) د چاپ کال ١٣٨٦ (٢٠٠٧ م) دمحترم سر محقق عبد الله خدمتګار لیکنه.

هـــډه :

(c) ketabton.com: The Digital Library

هډه چه یو وخت (بتکده) وه دغازي مولانا نجم الدین آخونزاده عرفاني او رو حاني شخصیت په برکت دغه (بتکده) داسلام دمقدس دین په یو عالي فرهنګي مرکز باندي مبدله شوه . چی یو دهغې د نمونه څخه د(النجم) فرهنګي جریده چې دخدای بخښلي (سیعد افغاني) لخوا نیم قرن وړاندي په کال ۱۳۳۷ هجري شمسي کښې په دغه مدرسه کښې په خپل نشراتو پیل وکړ.

***

له هډې آخونزاده صاحب سره دتحفة العاشقین او مکتوبات ارتباط

لیکنه : محمد نبي تدبیر

۱- ملا نجم الدین آخونزاده یا د هډې ملا صاحب یو داسې ګڼ اړخیزه شخصیت ؤ چې علمي او عملي کمالونه دواړه پکې را غونډ شوي وو. ده دیو عالم په توګه بشپړې دیني زده کړې وې ، دیو سالک او عارف په توګه یې دنفس دتزکیې او تصفیې له پاره څیلیې ایستلې او لوړې ګاللې وې، دیوه مجاهد په توګه یې په ټول افغانستان کې د عارفانو او عالمانو یو داسې روڼ لښکر ایجاد کړای، چې انګریزي ښکیلاک ته یې د ډیورنډ د کرښی دواړه غاړې د اور په سره تبی بدلې کړې وې، له بلې خوا یې دعلم او سلوک د تعمیم له پاره په خپله هم تألیفات کول او خپل مریدان او شاګردان یې هم هڅول چې تألیفات وکړی، آثار ولیکی او ګڼور آثار خطاطي کړئ، تکثیر یې کړئ او یو بل ته سوغات کړئ .

مونږ په دې لیکنه کې په دوو هغو آثارو تکیه کوو چې یو د ده مرید په پښتو نظم لیکلي او بل دري نثر دی چې ده پخپله له یوې نسخې نه را نقل کړي او تکثیر کړي یې دي، دا دواړه کتابونه نوي تر لاسه شوي او د دې سمینار په ویاړ یې د تاسو درنو پوهانو په مخه کې ږدم.

لومړی کتاب تحفة العاشقین نومیږي چې دده یوه مخلص مرید ملا عبد الوهاب نظم کړی دی. ملا عبد الو هاب د سید احمد زوی او د کابل د پغمان د زرشاخ دکلي او سیدونکي، دا کتاب دسلوک او عر فان دمقامونو او د حقیقي مینې د رمزونو او رازونو په باب لیکل شوی. لمړی ټوک یې سل مخونه او دوهم ټوک یې ۱۴۶ مخونه لري، چې دواړه په یوه ټوک کې کنډل شوي دي او دبیتونو شمیر یې درې زره شپږ سوه بیتونو ته رسیږي.

ملا عبد الوهاب په خپل کتاب کې تر حمد او نعمت وروسته دسلوک ، دخپل پیر او دخپل کتاب د محتویات په باب لیکي :

راشه پوه شه ای طالبه که مطلوب یې
په رښتیا که ته محب دخپل محبوب یې
دسلوک لاره ده هر ګوره ډیره ګرانه
ولې خدای دې بر طالب کاندي آسانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر طالب چې په ریښتیا طلب دیار که
په ملوینو [1] کې به تل صفت دیار که
ذکر او فکر یې همیش وي له محبوبه
یو ساعت کې خالي نه وي له مطلوبه
په هردم ، په هر قدم ، په هر ساعت
دسلوک په لار ه یون که په فکرت
ولی بویه چې کامل پیروي فرزنده
راه بلدوي کامل پیر په زړه خورسنده
مقامات ورته معلوم و زما دله
په سلوگ کی به غلط نه شي هیڅکله
او که نه چې دغه پیر نه وي ماذونه
داپیر نه دی خبر شه په دا مضمونه
که خواجه ، صاحب زاده او یا مولاوي
که سید، آخونزاده کاریې په غلاوي
دوی له شرعی مخالف کاندي کارونه
په فریب سره یې رد کړه عالمونه
کل عالم وته معلوم دی له کتابه
دابیان دور او دراز دی ای احبابه
ما عبد الوهاب منګول دی لګولې
دهډې پاک اسم یې مسمې په نجم الدین دی
کامل پیر دی د هر چا په دا یقین دی

په کتاب کې دسلوک مقامونه، ذمیمه افعال، حمیده افعال، الله ته قُربَت، دمرید شرطونه، دانساني نفس ډولونه، د روح او دقلب حقیقت، دقلب رڼا او تیاره، دپیر د تلقین لومړی مقام، کامل پیر، غوٍ او قطب، د توحید علم ، ناقص پیر او ناقص مرید، صادق مرید، صدق او اخلاص، دکامل پیر ارشد او نور .

خو په ټول کتاب کې دبحثونو په ترځ کې دخپل پیر دهډې ملاصاحب نوم اخلي چې څو نمونې یې دادي :

رارسیږه دهډې پیره کامله
نن مې فکر نه چلیږي یم بیدله
نن مې فکر نه جلیږي یم په غم کې
تل بهیږم دواړه سترګې مې په غم کې
تل ژړیږم دواړه سترګی مې په نم کې
بل ځای وایي:
دهډې غوث مدت کړه دا زمان
چې له شره د شیطان شم په امان
همدراز وایي :

[1]) شپه او ورځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاس مې نیسه د هدې پیره کامله
ثنا خوان شم دخپل خدای لکه بلبه
یا :
لاس مې نیسه دهډې کامله پیره
دګناهو بار مې دروند دی یم دلګیره
یا :
لویه خدایه دهډې صاحب مغفور کړی
په خپل در کې یې قبول او هم مقبول کړی

کتاب دموضوع له اړخه په تحقیقي بڼه لیکل شوی او د سلوک او عرفان ګڼ کتابونه یې ورته کتلي دي او داښیي چې لیکوال یې ښه مطالعه لري ، دی دخپل کتاب اخځونه پر خپل – خپل ځای ښیي اوپه سر کې لیکلي :

خدایه ته مې داتصنیف کړی منوره
چې بیان دمحبت وي سراسره
کل بیان مې محبت دپاک مولا که
په تحفة العاشقین مې مسمی که
هر سړی چې محبت کاندي له خدایه
دې کتاب ته دې نظر کاندي نیکریه
هر مقصد به حاصل شي که خدای کاندې
که په صدق دی عاشقوي په خدای باندې
داکتاب بیان دعشق حقیقي دی
دمجاز عاشقي کل واړه فاني دی

دده په کتاب کې د ده د کتاب مهم اخځونه داسې راغلي:

« ما ورید » دتفاسیرو یو راوی دی
چې دعلم مرتبه کې دیر عالي دی
روایت دی د اله ده نه زما روره
چی ورید رګ متصل په زړه دی ګوره
او په « بحر الحقایق » کې دا رنګ دینه
حقیقت د قُربت دا رنګ دی مینه
په کتاب « کشف الاسرار » کې روایت دی
چې راوی روایت کړی له آیت دی
په « عوارف المعارف » کتاب کې یاره
له معاذه روایت دی بر خورداره
پاک الله داسې ویلي په« قرآن » کې
صداقت په باب دی ذکر په « قرآن » کې

همداسې نور کتابونه دکتاب په لومړی برخه کې دسلوک، طریقت او عرفان فکري او ایډیا لوژیکه برخه ده او په دوهم ټوک کې یې د عارفانو ، سالکانو او عاشقانو کیسې نظم کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتاب مثنوی د وولس سیلابي ده، شعر یې ځای پر ځای خامی لري، ډیر داسې بیتونه لري چې قافیې ته پکې پاملرنه نه ده شوي لکه:

داکتاب مې مختصر که که پوهیږی
هزار پند دی په هر بیت کې که پوهیږي
په دا رنگ به شیطان وایي هر انسان ته
بعث نشته وکړه سمیع دکلام ته

همدا راز پر مثنوي سر بیره څو غزلې هم ویلي خو ډیرې کمزورې او نیم بندې دي لکه:

هر عاشق چې خود نمای دی عاشق نه دی
چې په عشق کې وي خود رایه عاشق نه دی

په هر حال دتحفة العاشقین کتاب له یو خوا دپښتو ژبې یو نوی تر لاسه شوی کتاب دی او بلی خوا دنجم الدین اخوند زاده یا په بل عبارت دهډې د پیر دیوه مرید تألیف دی چې د پیر او دده د مریدانو د تألیف او تصنیف او دخپلې طریقي او سلوک له خپرولو سره دمینې څرگندویې او ښکارندویې کوي .

دغه تحفة العاشقین دښاغلي استاد حبیب الله رفیع په ځاني کتابتون کی دی چې د لورینې څخه یې په ځانگړې توگه مننه کوم.

۲- مکتوبات :

یوه اونۍ وړاندې پیښور ته دپښتو عالمي، ادبي کنوینش ته تللی وم، دپیښور اسلامیه کالج د کتابتون مرستیال حاجي سراج الدین صیب چې د ډیرې مودې ملگری مې و ، لیدوته یې ورغلم، پوره درې کاله مې نه ولیدلی. د اسلامیه کالج په دغه کتابتون کې یو افغان عالم مولانا منیب صیب هم تر سترگي مه شي وروسته کله چې پوه شو چې زه د افغانستان نه ورغلې وم بې له کومې مقدمې را ته دهغه کتاب په اړه چې د ده په لاس کې و وویل :

دا دنجم الدین اخونزاده صیب په خپل لاس لیکل شوي قلمي نسخه ده. خدای شته چې ددې خبرې په اوریدو له یوې خوا خوشاله شوم ما ویل څه خو د ځیرنغونډې دلیکنې له پاره یوبل مأخذ هم پیدا شو خو له بلی خوا مې زړه درزیدو، ما ویل چی مولانا صیب به د مقالې د مأخذ له پاره کتاب را باندې ولوروي او کنه خو زړه مې غټ کړ او ورته مې وویل:

په همدې ورځو کې په ننگرهار کې د افغانستان داطلاعاتو او کلتور او گرځندوی وزارت له خوا د نجم الدین آخونزاده (رح) په اړه ځیرنغونډه ده او دا قلمي نسخه زما د موضوع سره ډیر تړاو لري، که خوښه دې وي زه به ستا ددې کتاب نه یوه کاپي واخلم ، حاجي صیب سراج الدین هم یو څه سپارښتنه پرې وکړه، د مولانا صیب منیب دې کور ودان وي د کتاب کاپي را کړه . چی اوس مې په لاس کې ده.

نو پدې هکله د حاجي صیب سراج الدین او مولانا منیب صیب نه په مننه اوس راځو همدې کتاب ته چې په یوبل ډول له نجم الدین اخونزاده (رح) سره تړاو لري:

(c) ketabton.com: The Digital Library

داد هغه وخت دیوه لوی عالم ملا عبد الرحمان « خان ملا » چې د ملا سعید خان ملا خان زوی دی د دیني او عر فاني دري او عربي لیکونو ټولګه ده چې نجم الدین آخونزاده په خپل خط رانقل کړې او خوندي کړې چې د علم او سلوک د تعمیم په لاره کې دده هڅې او ور سره دده د لاس خط رارسوي .

په کتاب کې پنځه پنځوس مکتوبونه خوندي دي چې بیلا بیلو کسانو ته لیږل شوي او بیلا بیل علمي ، دیني ، عرفاني او سیاسي مطالب لري، لومړی لیک د مولانا عبد الغفور سوات صاحب په نامه دی چې د ملا نجم الدین پیر دی او دلیکونو لیکونکی هم زیات عقیدت او ارادت ورته لري چې د حجت قویه په نامه خپل یو اثر ورته لیږي.

یو بل لیک یې دبیت الله شریف د نبوي جومات خطیب په نامه دی، چې د صاحبزاده عبدالحی سپارښت یې چې حج ته تلیی، ورته کړی دی. یو بل لیک یې د امیر دوست محمد خان په نامه دی چې توصیه یې ورته کړې چې رعیت ته په برابر نظر وګوري او قوي پر کمزوري لوړ ونه ګڼې. یو بل لیک هم د امیر دوست محمد خان په نامه دی چې ده ته یې دروغتیا دوعا پکې کړې ده. یو بل لیک د سرادر زکریا خان په نامه دی چې د حال پو ښتنه یې پکې کړې ده، یوبل لیک دسید عظیم شاه کند هاري په نامه دی چې د عرفان او سلوک لار ورته روښانوي.

ددې رسالې یو بل لیک د مؤلف د زوی ملا سعد الدین په نامه دی چې د تقوی او دینداری لارښوونه ورته کوي . دکتاب دوه دېرشم لیک د ملا میر حسین بازارکی په ځواب کې دی.

د کتاب ځلور دیرشم لیک د وزیر اعظم په نامه دی چې نوم یې نشته خو کیدای شي چې دا به د امیر شیر علي خان د صدراعظم سید نور محمدشاه په نا مه وي چې د ده خدمتونه یې ستایلي ، خپل ملاتړ یې ورسره اعلان کړی او د پر مختک دوعاګانې ورته کړی دي. پنځه دیرشم لیک بیا هم د امیر دوست محمد خان په نامه دی چې د پاچاهی مبارکي یې ور کړې او دخلکو د خدمت او د دین دساتنی بلنه یې ور کړې ده .

اووه دیرشم لیک د ملا مشک عالم آخونزاده په نامه دی چی د ده دینی جهد یې ستایلی دی. د کتاب اته دیرشم لیک د ملا محمد علم آخوند کند هاري کاکړي په نامه دی چی د صو فیانو د اقوالو د اختلاف په اړه یې ورته کښلی دی. نه دیرشم لیک یې بیا هم دخپل زوی ملا سعد الدین په نامه دی چې دوعایې ورته کړې او انساني کمالاتو ته یې را بللی دی.

څلویښتم لیک یې دسوات صاحب په مړینه یوه تعزیت نامه ده او د هغوی دلوړ شخصیت ستاینه یې پکې کړې ده.

دوه څلویښتم لیک د شیخ میا تبرک الله دلیک په ځواب کې دی چې له دوی نه یې د دوی د « رد وهابیه » په نامه کتاب چې د امیر شیر علی خان په وخت کې چاپ شوی و، غوښتي چې ده ورلیږلی دی.

دري څلوېښتم لیک د صوفي عبد الرسول درانی اسحاقزي په نامه دي او د بیوزلانو مرستي او لاسنیوی ته یې رابولي. پنځه څلویښتم مکتوب د میا عمر جان د لیک په ځواب کې دی. په شپږ څلویښتم مکتوب کی یې سردار محمد حسن خان او سردار

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیر یندل خان ته د دوی دپلر د مړینی تسلي ورکړی او دوعایې ورته کړي ده ، اوڅلویښتم لیک دسوات صاحب دزوی په نامه دی چې د حالاتو په بدلون یې تشویش ښودلی او لارښوونه یې ورته کړې چې د پلار لاره ونیسي او پر مخ ولاړ شي .
اته څلو یښتم لیک د حاجي ملا محمد اکبر په نامه دی چې د ظاهري او باطني

یاددونه :
دغه مقاله په کال (۱۳۸۳ لمریز) کې د اروانښاد نجم الدین آخونزاده څیړنغونده کې لوستل شوې.

ملا نجم الدین آخونزاده
د« سعید افغانی » په لیکونو کې

ګـرانـو لوستونکو :
خدایبخښلی دکتور مولوی محمد سعید « سعید افغانی » دخپل کتاب کې چی « زما ژوند» تر عنوان لاندې لیکلی وه او په کال (۱۳۶۵) هجری کې خپور شوای، دمصلح او مجاهد ملا نجم الدین آخونزاده صاحب په هکله داسې لیکي:
زه دخپل پلار (۱) سره څو واری « هډی » ته د مرحوم ملا نجم الدین آخونزاده صاحب زیارت ته تـلـی یم او اکثر به زما پلار د روژې د مبارکی میاشتې په اولو ورځوکښې د قرآن کریم خـتـم د نجم الدین آخند زاده په جامع جومات کی د زیارت تر څنګه کوه او هلته به د روژی د میاشتو په تراویحو کښې درې شپو کې ټول قرآن کریم ختم او لوستل کیده.
دی ختم ته دمشرقی، ننګرهار حتی د سرحداتو ډیـر خلک را ټولیدل. هلته په هغو شپو کی تود لنګر د هغه ځای د شیخانو د اسلام پور د پاچایانو په مشری چلیده. په دی لنګر کې زرهاؤ خلکو ته ډوډی ورکوله کیدله، ډیر مالونه حلا لیدل او زیاتی وریجی او ډوډی پخیدلې.
دی لنګر ته د روژې په اولو شپو کې زیات خیراتونه او مرستی رسیدلی. مرحوم نجم الدین آخونزاده صاحب د وخت پوه عالم او سالک ؤ. دی د صوات مرحوم ملا غفور آخونزاده مرید ؤ. دی د قادری په طریقی کې پـیر او مرشد ګرځیدلی او په زرهاؤ مریدان او په سلها ؤ مأذونان ئي در لودل. د نجم الدین آخند زاده صاحب مأذونان په ټول افغانستان کې د پوره شهرت خاوندان ؤ.
نجم الدین آخونزاده صاحب لوی مجاهد ؤ او د انګلیسانو په مقابل کې ئی د امیر عبد الرحمن په وخت کې زیاتی مشهورې غزاګانې کړې دي.
دی د امیر عبد الرحمن په عصر کې دمهمندو د قام په « جروبی » علاقې کې اوسیده او بې د امیر د اجازې څخه د انګلیسانو په مقابل کې ئې جهاد کولو تر داسې اندازې دده جهاد قوت موندلی ؤ چی انګلیسانو امیر عبد الرحمن خان ته یو لیک واستوه چې په هغه کې دری لاندی مطالب درج ؤ.
۱- ملا نجم الدین د سرحد څخه لرې کړه ځکه دی زمونږ په مقابل کې د جهاد پارونه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- ځرخي سپه سالار چې په کنړ کې دی هغه د مجاهدینو سره مرسته کوي نو هغه له دې ځای څخه وغواړه او بل چیرې ئې واستوه .

۳- دافغانستان او دسرحد دخلکو سره تک او راتګ بند کړه.

امیر عبد الرحمن خان د انګلیسانو په ځواب کې داسی ولیکل:

۱- نجم الدین آخونزاده صاحب زما په واک نه دی. هغه د مهمندو په آزاده سـیمه کې او سیري او په خپل سر د تاسو په مقابل جګړی تنظیموي. زه په خپله هم د هغه د زیات شهرت او اعتبار څخه ډاریږم. دی دلته په افغانستان کې زیات مریدان او مخلصان لري او خلک په ده باندی د ولایت دومره قوی عقیده لري چې که دوی چیرې پس له محمد صلی الله علیه وسلم په چا باندی د رسالت عقیده منله نو به په دې باندې به ئې دپیغمبری ایمان راوړی وي نو ښه داده چې د افغانستان څخه بیرون وی.

۲- زه حاضریم چې ځرخي سپه سالار دستاسې دلیکنې په اساس دکنړونو څخه بدل کړم خو په دې شرط که چیری هلته د تاسو په ضد وضعه زیاته ورانه شوله مسؤلیت به ئې زما په ذمه نه وي ځکه چې زما به فکر د ځرخی سپه سالار وجود هلته چې پوه او مدبر شخصیت دی دستاسو په ګټه دی.

۳- لطفاً موضوعات لږ دقیق وڅیړي هغه داچې دافغانستان او سرحدي خلکو تر مینځ پولې ارتې او دوی تر مینځه د وروری روابط نه شکیدونکی علایق دي چې هیچا ته دا امکان نه میلاویږی چی ددوی تر مېنځه تګ او راتګ بند کړی. او که څوک دی کار ته اقدام وکړی ؤ به ئی نشی کړی - ځکه ورور د ورور څخه جداکول او خپل او دخپلوان څخه بندول آسان کار نه دی او هغه هم بیا په داسی ارته سیمه اوبیدیا کې.

وائي: د امیر عبدالرحمن خان په یاداشتونو کې راغلي دي چې ده په پټه د مرحوم نجم الدین آخندزاده صاحب سره رابطه درلوده او په مخفي ډول ئې خلک د انګلیسانو په مقابل کې پارول خو په ظاهر کې د انګلیسانو سره د عدم تعرض متعهد ؤ.

(۱) مولوی عبد المجید د مولانا سید امیر زوی په قوم صافی د لغمان د ولایت دعمرزیو په قریی کې د خیر آباد د کلي او سیدونکی دی.

دی دخپل دوخت لوی مجاهد ؤ او د افغانستان د استقلال او آزادی په جهاد کې یې پوره مؤثره برخه درلوده او دخپلو قومی ځوانانو، مشرانو، شاګردانو او پیروانو سره د انګلیسانو په مقابل کی دډکی، تورخم، او ناقی په سیمو کی جنګیدلی دی.

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

د «النجم» د قلمي جريدې د ادبي فعاليتونو يوه بيلګه

درنو لوستونکو!

د هډې نجم المدارس د ننګرهار ولايت په جنوب کې د نجم الدين آخـونزاده د زيارت تر څنګ موقعت لري. دا مدرسه د وخت دوو مشهورو مدرسو څخه وه چې ډيريديني علماء ترې فارغ شوي دي او د نجم الدين آخونزاده چې په هډه مشهور وه په نوم ياده شوې ده.

په کال (۱۳۲۸ هجری ش) کی مولانا محمد سعيد «سعيد افغاني » فعال، مخکښ ، اجتماعی شخصيت او دينی عالم، ددی دارالعلوم يانجم المدارس په مدرسه کې لمړی د استاد او بيا د مدير په توګه وګمارل شو.

سعيد افغاني ددې مدرسې د مديريت تر څنګ پـه علمي، ديني، سياسي او فرهنګي برخو کې د خلکو د اذهانو د روښانولو په مقصد او موخه ډيرې هلې ځلې کړي دي چې د«النجم »دقلمي اونيزه ديوالي پاڼه يا جريده دهغه وخت د امکاناتو او محدوديتونه سره سره د يادولو وړ ده.

ددې جريدې چلونکی مولانا محمد سعيد«سعيد افغاني» د نجم المدارس مدير او مرستيال يې په هغه وخت کې د دولسم ټولګې ممتاز او با استعداده شاګرد چې دښکلي املا، انشاء او حسن خط خاوند وه ښاغلی حضرت خـان و چې د جريدې د تخنيکــي جـوړښت تر څنګ د مضامينو د انتخاب او ليکلولو کار يې د مـولانا سعيد افغاني تـر مديريت او رهنمايي لاندې پر مخ بيوه.

دا جريده دډيزاين او محتوا له نقطه نظره ډيره پـه زړه پورې وه او د شاګردانو، استادانو او نورو مينه والو د پوره پاملرنې او تو جه وړ ګرځيدلې وه.

غواړم دبيلګې په توګه دښاغلي صديق الله د« مبارک شه» تر سر ليک يوښکلی شعرچې د« النجم»

د جريدې په څلورمه ګنه کې په ۱۳۳۷ هـ ش کال د عقرب په ۲۱ نيټه چې د دغه جريدې يا اونيزې فرهنګي لاسته راوړنو په اړه يې ليکلی او نشر ته سپارل شوی وه ستاسو پام راوګرزوم•

مبارک شه

دغــه عــزم او دا کــار شـه مبارک
د« النجم » دا اخبـار شــه مبــارک
چې غفلت ځينې راويښ قام او ټبرکا
دا خــدمت او داکــردار شه مبارک

چې غرض يې داسلام لاره ښودل وي
يــو قــدم پدغــه لار شه مبارک
د افکارو د روزنې درس به راکړي
هر يو درس يې په بار بار شه مبارک

(c) ketabton.com: The Digital Library

پــرګنو ته بــه د علم رڼــا ورکړي
دا رڼـــا او دا انـــوار شه مبــارک
د ادب او اجتماع لار کــې قدم دی
دا اقـــدام او دا رفتار شه مبادک
سعادت چې دخپل قام اوطن غواړي
د« سعید » دغــه افکار شه مبارک
د« صدیق » دعاقبوله کړې ای خدایه
دغه سوال ستا په دربار شه مبارک
چهارشنبه د ۱۳۳۷ هـ ش کال دلړم ۲۱ نیټه
دهډې نجم المدارس

یادداشت:
د یادولو وړ بولم چې هغه وخت چې د النجم جریده نشریدله تر اوسه د پښتو املاء او انشاء بعضی د لیکلو ډول او جزیي قواعد بدل شوي خو ما د امانت داري لپاره د هغه وخت ټول مطالب په هماغه رسم الخط ثابت پریښي.

د کتاب ځانګړتیاوې: مولانا نجم الدین آخند زاده د « النجم » په هنداره کښې

لیکنه اوټولونه: امین الدین « سعیدي - سعید افغاني »
دافغان ســتراتیژیکو څـېړنیزمرکز او د حق دلارې کلتوري ټولنې مسؤل مدیر– جرمني

پته :
saidafghani@hotmail.com بریښنا لیک:

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځوریز برخه

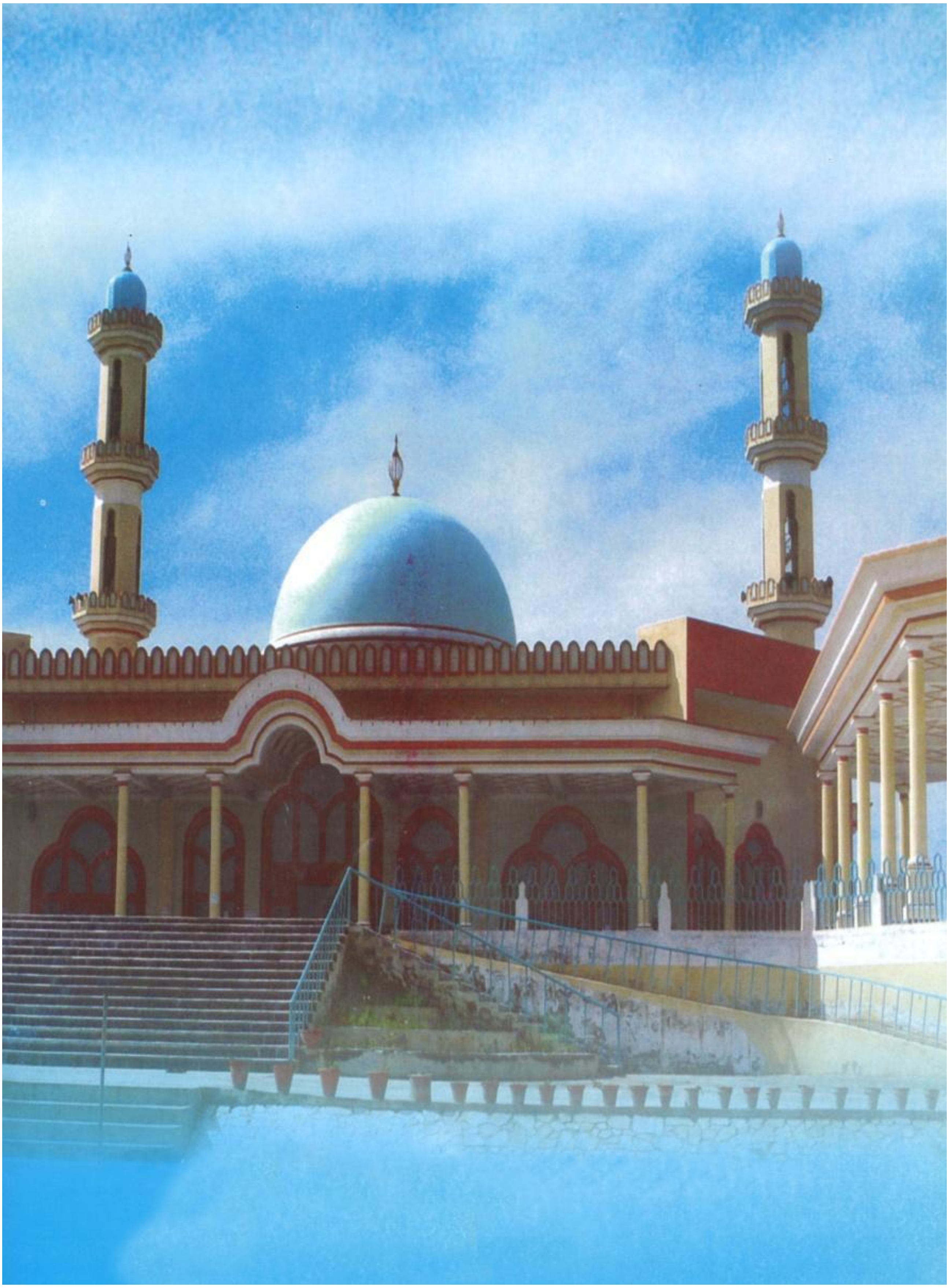

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» دنجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» ددولسم ټولګی شاګرد
اداره په هډه کښی
پته «ننګرهار نجم المدارس

اوه ورځنۍ پاڼه
بې درخصتی دورځو هره
چارشنبه نشریږی

«اخبار د مدرسی جریانات بنیی او
اجتماعی، دینی، تربیوی خبرونی کوی
«مسلمان»
پوره مسلمان هغه دی چه د ژبې اولاس
د ضرره ئې مسلمان سا تلی وی «حدیث»

ګڼه (۱) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د میزان (۳۰) (۱) کال

«مرام»

«سعید افغانی»

دالله په نوم شروع ده چه رحمن او رحیم دی. د کامل صفت ور الله پاک دی چه د ټول مخلوق مربی دجزاء او دحساب دورځی مالک دی ئو خکه وایو چه یوازې تا له عبادت کوو او تنها تا نه معاونت غواړو ته موږ ته سمه لیاره وښیه د هغو خلکو لیاره چه پرزدینه دی پری کړی نه د هغو لیاره چه ستا د غضب لاندی راغلی او نه د هغو کسانو لیاره چه بې لاری روان دی آمین

وصلی الله علی محمد وآله وصحبه وسلم اما بعد

دخلکو خدمت تربیه او پوه کول دی که خلک پوه شی هر څه کیږی د پوهو اهم مسئولیت دا دی چه په ژبه او قلم سره د خلکو د پوه کولو خدمت په پوره پاک نیت ترسره کړی. د نجم المدارس مدرسه چه د مرحوم نجم الدین اخند زاده روحانی ستر مجاهد ترڅنګه ده مرحوم غازی اعلحضرت محمد نادرشاه شهید جوړه کړی. دغه مدرسه دده د صالح ځوی اعلحضرت المتوکل علی الله محمد ظاهرشاه په روښانه دوره کښی دغه رشد ته رسیدلی چه د ژبې او د قلم په ذریعه د خلکو خیر او فلاح د پاره خپله تبلیغی وظیفه سرته ورسوی. هر د وطن په منابرو او مجالسو په اخبارونو او مجلو علی الخصوص د ننګرهار په ورځ پاڼه کښی د مدرسی د منسوبینو تبلیغی خدمت هغه دی چه لیدل کیږی په همدغه اساس اوس د «النجم» د اخبار اراده سره د ټولو مشکلاتو مینځ ته راغله د اخبار به یوازی د مدرسی په ګذارشاتو اجتماعی، او دینی، تربیوی، مسائلو متعلق خبرونی کوی اوس به سم دستی په اوه ورځو کښی یوځل د چارشنبی په ورځ بې د رخصتی ورځو قلمی څو نسخی د مدرسی د پاره نشریږی امید دی چه آینده به د وسائلو د تکیل په صورت د عامو خلکو د استفا دی نه هم صرفه او د تیاری مونږ به د دغه کار د کښی د امید وار یو چه اندازه هغه چا سره لږ څو مره چه مونږ ته د کار او خدمت اراده اوارزولری هم د ضرورت په اندازه شته دی

«خبرونه»

په نجم المدارس کښی د مدرسی د علماؤ له خوا د پاکستان د حکومت او ضاعو باندی چه په هغه ملک کښی ئې نظامی حکومت روان کړی دوزیرانو او مشرانو بندیانول او د خلکو په اختناقولو بحث دی تاسف او د خواشینی اظهار وشو. د او ضعیت ئې د دنیا د امنطل ا با تو موجب د پاکستان د مسلمانو خلکو د پاره ئې د کوم بل ځای په تحریک ځان د ئه و بلله.

«سره میاشت»

مونږ خلکو ته د سری میاشتی د مؤسسی تقویه د اسلامی لیار ښوونی په مطابق معرفی کوو امید لرو چه د نجم ذبلو د پاره به د دغه مؤسسه د معاونت لاس ورکړی

«د معلم د ورځی په متعلق»

په نجم المدارس کښی د پوهنی د وزارت د دغه اقدام ته ښه هر کلی وشو وویل شول چه د معلم د اهمیت او قدردانی په وجه به د افغانستان د آینده نسل تربیه نوره هم قوی شی.

«نوی پروګرام»

سږ کال به نجم المدارس کښی نوی درسی پروګرام عملی شو د دغه پروګرام به مطابق شرعی علوم ویل کیږی او حیاتی مضامین

«هیله» بناغلی «حضرتخان»

ذه ددی اخبار پر متعلق دقا درتوا ناذرت نه هیله لرم چه دخلکو او دجامعی دفایدی او دراتلونکی سعادت له پاره ئې وسیله وګرځوی. موږ دمدرسی منسوبینو دپاره څومره چه دې پاڼی سره په زړونو کښی علاقه او محبت او دلچسپی لرو هغومره دخدمت توفیق هم غواړو. دلوستونکو شوق او ذوق دی د دوی داستفادی موجب د نورو د پاره دی د ښو لیاربنونی اساس شی.

«ژبه او لاس» «سعید افغانی»

ژبه او لاس د ژوند په اړخونو کښی دیره پام لرنی درېږه د ژبی او لاس محرک باید اداره شی دکار او خبرو سره او بد ترخه او خوا بده اکثر په ژبی او لاس اجراء کیږی.

«پښتون قام» «پاچاخان»

پښتون قام ښه قام دی یا د رچه زما قام دی ځکه ما تر ښه ښکاری دد نیا دخوا د نو مقابله دیره ښه کولی شی هر راز سختیو ته ودریږی لکه یک ماشین او غیر هر مصیبت ته تکلیږی خو یره پیسو ته نرشی تینګیدی.

«تقدیر» مولوی عبدالمجید «حمیدی» مدرس

تقدیر ټول مصیبت زده او غمجنو خلکو ته تسلی ورکوی پریشانی کانی خفګانونه له منځه باسی. تقدیر خلک د مایوسی نه خلاصوی د اطمینان او امید واری ساحی ته ئې راباسی که سړی دډیر ثروت او غنا خاوند شی د تقدیر په تصور د کبر او غرور نه په ځنګیږی او که بیا دډیرو تکلیفو او مشقتو سره مخامخ شی بی صبری جزعه او فزعه نه کوی او د تقدیر په خیال ځانته تسلی ورکوی. آدم علیه السلام باندی موسی علیه السلام تنقید وښو چه ته هغه آدم ئې چه دستا په ګناه سره ستا ټوله اولاده له جنته دا ووته آدم علیه السلام دهغه په ځواب کښی وویل چه ایا تورات زما د پیدا ایښت نه څوکاله دمخه پیدا او ۴ هغه و ته و فرمائیل چه څلویښت کاله بیائی وویل چه تورات کښی دا سی نه ؤ لیکل شوی چه آدم به دا سی کار کوی؟ موسی علیه السلام وفرمائیل هو آدم علیه السلام وویل نو دا زما کار د تقدیر حکمت ؤ موسی علیه السلام چپ او آدم علیه السلام غالب شو.

«د تقدیر ګناه نه ده» «سعید افغانی»

تقدیر د قدرت کار دی زمونږ وظیفه کار او عمل دی قدرت مونږ ته اختیار راکړی عقل او فکر او اعضاء لرو وسائل هم شته نو که مونږ به کار او عمل نه کوو دا نو د تقدیر ګناه نه ده

«کار او کسب د اسلام په نګاه» مولوی احمدګل «مدرس»
«د نبوی حدیث نه»

د حلال کسب طلب فرض دی ښه پاک شی چه تا سو خوری هغه شی دی چه ستا سود کار او عمل محصول وی که د حضرت ~~محمد~~ مصطفی «ص» ژوندانه ته ځیر شو او دسیرو او احادیثو کتابونه مطالعه کړو د ده علاقه مندی دکار او کسب سره پوره ورڅ کیږی د محمد (ص) او صحابه ؤ تجارتونه د تاریخ

۴ مخ به پاتو کښی ثبت دی د مصطفی (ص) دلویو عادا تو او خصوصیاتو نه دا ؤ چه اکثر به ئې خپل کارونه په خپله کول په کور کښی هم ځینی دکور کارونه په خپله انجامول. هر قسم روا کار چه ورپه مخ کیده بی دکوم عیب او عار نه ئې تر سره کوه. ده د ضرورت په وخت کښی د مسافرینو د کور کارونه هم انجامول. هغه چه مشاغل ئې کم وی کولی شی چه د نورو کارونه وکړی مګر حضرت سید الابرار په داسی حال کښی چه په ډیرو مهمو مشاغلو مصروف ؤ د ده نه داسی وضعیت دکار او د خلکو سره دکمال علاقه مندی ښه بلل کیږی.

«توکل» مولوی عبدالشافی «مدرس»

چه په کار او عمل اقدام وشی بیا د نتیجی او ثمری توکل په خدای دا توکل دی نه دا چه څه نه کړو شو ت نا سمت لو او دا یو توکل په خدای توکل دکار او فعالیت نه وروسته ځیږدی که د تدبیر او مشوری نه کار واخستل شی او سړی بیا بیا هم مایوسه نه شی کار کیږی او که فرضاً نا کام شی مسئولیت ئې ساقطیږی خدای پاک د مشوری نه وروسته دکار د عزم په صورت د فتوکل علی الله امر کړی.

«اعلان»

که څوک په شرعی مسائلو کښی د مدرسی نه پوښتنه وکړی که د دفعی او د جرحی په مقصد نه وی مدرسه به د نجم النداریس د علماؤ په ذریعه سم د خپلو مقرراتو سره ځواب ورکړی.

«دی اخبار دپاره»

دی اخبار ته باید ډیر مختصر مګر زیات مفید او متین مضامین تهیه شی.

النجم

اوه ورځنی پاڼه

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» د دوهم ټولګی شاګرد

اداره په هډه کښی
پته «ننګرهار نجم المدارس»

بی د رخصتی دوی خوره
چارشنبه نشریږی

د اخبار د مدرسی جریانات بیانوی او
اجتماعی، دینی، تربیوی، خبرونی کوی

«مونږ» «سعید افغانی»
مونږ پښتانه مسلمانان یو اصیل پښتون
او مسلمانان او مونږ د خپل قام دخدمت او بهبود لحاظ ساتو

ګڼه (۲) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۷) (۱) کال

«د سبز تعلیمی کال» «د مدرسی په انجمن کښی اوریدل شوی» «سعید افغانی»

که خدای کول سبز کال د مدرسی د خدمت دپاره زما خیال دادی ۱ که د مدرسی تعمیر دلیلیو نه تردرسونو پوری تول منظم وترلی شی ۲ که د کتابخانی نه د استفادی دپاره او د اخبارو او جرائدو نه په همدغه کتابخانه کښی کوم تنظیم جوړ د ماز دیګر له خوانه د تفریح په ډول مطالعه په همدغه کتابخانه کښی وشی بلا به لوی او که په همدغه کتابخانه کښی راډیو هم د استفادی دپاره وی ښه ده ۳ که د یو مختص علمی اخبار په حصه کښی یو حل خولسیځی ترتیب شی او ددی دپاره په هره میاشت کښی افتخاری مدیر او ددی اعضاء تعین شی ښه به وی ۴ که زمونږ په لاس کښی لوخه بیسی راشی تر څو د ځینی اصلاحی او تنظیمی کارونو د پلیشرفت دپاره صرف شی لکه د انجمن تنظیم د میلمنو د تګ او راتګ او د داسی نور ضروری مصارف چه په بودجه کښی ورسره مساعدت نه کیږی ۵ په سبز کال کښی مونږ سره دا خیال هم دی که د یو کوم حرفت او صنعت کارخه

د مدرسی سره مناسب وی آلات او اسباب پیدا او کار شروع شی ۶ مونږ غواړو چه په سبز کال کښی د مدرسی د طلابو د حوایجو د تکمیل دپاره چه له یوی خوانه د دوی د اضستلو د شیانو نه ګنټه په لاس راشی او له بلی خوانه د دوی مشکلات هم په نظر کښی ونیول شی د یو د کال سرپشته ضروری ده د ادکال به اوس په محل ورته ی پاتګی سره د یو بخی یوی کار به خیر شروع کړو تر څو د آینده دپاره بنه انکشاف پیدا د مدرسی په ګنټه تمام شی مقصد دا چه دا دکال آینده د مدرسی د معلمینو او اداری خلکو د مالی بنیی د تقویی دپاره اساس او د مدرسی د پلیشرفت دپاره ممد د طالبانو د مشکلاتو د حل دپاره به هم په کښی خیال وی ۷ د دولسم ټولګی محصلین دی هر کال د مدرسی د عمومی اصلاحاتو دپاره غور کوی کو ښنږ د د کړی چه د مدرسی د ښه والی دپاره د مخکښی کال نه زیاتل عمومی توجه پیدا لوی نهضت شروع په آخر د کال کښی د ځپلو کارونو راپور کلنی تولینی ته وړاندی کړی د اکار د اسی صورت لری چه اول تر اوله د دوهم ټولګی اعضاو تر بله اخوت، همدردی، حوصله مندی ګذاره عملی کړی او بیا د مدرسی د اصولو تعمیل تقوی خپلو اوضاعوته ښه تغییر، پاکی، اتفاق، د د تیا د اوضاعوته با خبر تیا، دوه [illegible] اره شوق او ذوق په کار کښی [illegible] [illegible] هم کښی «

«خبرونه»

«د مدرسی د اوضاعو په مناسبت»

۲۹-۷-۳۷ تاریخ څه چه په نجم المدارس کښی د مدرسی د اوضاع په حقله مجلس جوړ شو مجلس ملا سید غریب د قرآن کریم په لوستلو افتتاح کړو په دغه مجلس کښی مولوی عبد الشافی مولوی عبد المجید مولوی محمد شریف د مدرسی مدرسینو او مولوی محمد ایاز د مدرسی منتظم ، همدارنګه ملا حضرت خان، ملا عبد الرزاق، «آصف» ملا محمد ابراهیم، ملا شمس الاسلام سید محی الدین «علوی صدیق الله ککړی» ملا شاه جهان د مدرسی شاګردانو وینا وی او مضامین ولوستل او ښه مفید نکات ئی بیان کړل په آخر کښی «سعید افغانی» د مدرسی مدیر د استاذانو او شاګردانو د ضاعونه د رضائیت اظهار او وی ویلی که څه هم زه د مدرسی په موجوده اوضاعو خوښ یم مګر خو مره چه زمونږ دپاره په کار دی ضرور بایدپه دغه آساس قوی قدمونه پورته شی مجلس د دولت د آرامی او ترقی په دعا ختم ته ورسوند ه .

«بخشش او تحسین»

په دی لمړ د عقرب د معلم د ورځی په مناسبت په جلال کوټ کښی یو لوی مجلس جوړ شوی ؤ په دغه تولنه کښی د نجم المدارس مدرسیان او منسوبین هم حاضر ؤ د مجلس په آخر کښی ځینی د مکاتبو معلمینو ت او مولوی احمد ګل د مدرسی مدرس ته د یوی میاشتی معاش مکافات او مولوی محمد شریف او مولوی عبد المجید او مولوی عبد الشافی او مولوی شمس الرحمن د نجم المدارس مدرسینو ته د تحسین [illegible] [illegible] شول .

«د وخت اهمیت»   مولوی شمس الرحمن «د ملاسم»

ښکاره او هویدا ده چه هر وخت ځانته او جلا قدر او اهمیت لري او هر کار د خپل مخصوص وخت پوري موقوف وي. په ځوانۍ کښي تلاش شوق او ذوق حرکت او حرارت وي په زوړ والي کښي بیا بل ډګه حال د افکارو سنجش وي. د روغتیا مرتبي او وخت ته د ناروغتیا مرتبه او وخت نشي رسیدلی د مال اري او هستي وخت باید تلاره وکړو د غم پیسو وخلو غمه وخوړو او داځکه چه دغه مرتبې ته د فقر او ناتواني مرتبه نشي رسیدلی. مونږ چه ګورو د انسان عمر ددي لپاره لانو او تیل لاټوس اخته دی د انسان عمر او ژوند دومره کوټ نه تر ځوانی بیل بیل مناسبات لري د انسان د عمر نه چه لمحه یا ثانیه تیریږي هغه مو د انسان د خود عمر ملا کمیږي نو باید هر انسان خپل عزیز عمر لاو بالي ونه شمیري د بیلي بیلي زماني څخه استفاده وکړي لکه چه رسول «ص» پوهالي ته فرمایلي دي غنیمت وګڼه پنځه خیزونه پخوا د پنځو څخه ځواني خپله پخوا د زوړوالي نه روغتیا خپله پخوا د ناروغتیا مړینت او توانائي خپله پخوا د فقر او ناتوانۍ نه فراغت خپل پخوا د مشغولتیا نه ژوند خپل پخوا د مرګ نه.

«وطن»   «آسف»   د دوهم ټولګي زده کوونکي

حقیقت دا دی چه د وطن مینه د هر څه نه زیاته ده د امینه داسي څیز دی چه لوی لوی خلک حتی پیغمبران هم تري ځان نه شي خلاصولی حضرت محمد صلی الله علیه وسلم کوم وخت چه د مکي شریفي څخه هجرت کولو نو د تګ په وخت کښي ئي لدي نه سوزه څخه مکي معظمي ته داسي خطاب وکړو چه که زه د ستا د اهل له لاسه لوی وایلي نو هیڅ کله به زه له تا څخه نه وای جلا شوی. د وطن مینه او محبت د ایمان څخه یو جز شمیرلی شي نو نیا پیدا ساس مونږ باید د دیته ډیر متوجه شو چه د خپل ګران هیواد په آبادی کښي زیار او زحمت وباسو که څوک غواړي چه د وطن د ترقي په باره کوده پیاري او چاري وسنجوي باید د هر څه نه د وطن د خلکو سره ښه رویه وښیي که مونږ غواړو چه مملکت مو په مترقي ممالکو کښي وشمیرل شي باید چه په ګډه سره د وطن د خیر په باره فلاوکا وتړو او د نا وړه اخلاقو څخه ځان او نورو ته د نجات وسایل برابر کړو او په نښتیافي چول سره د رور ولي او وحدت لاسونه ورکړو په دې وخت کښي نیمه ورکوم چه ز مونږ ګران هیواد به د نړۍ کا مپایسو مهکن وګرځي.

÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ د النجم ÷ په ÷ حق ÷ ÷ ÷ ÷ ÷

ای ګرانو لیکوالانو ÷ ای د مینی ښتنګانو ÷ ای د خاوري خادمانو ÷ ای با فیضه ادیبانو چه له خاوري قربانیږي ÷ مال او سر ځني تیریږي ÷ د علم مخ ته ورد ی تیږي ځیلو وسو کښي لغمېږي ÷ غیرت مند افغانانو ÷ دغه لوی خوب اخبار ÷ په النجم دی یادګار ÷ مضامین ئې مزه دار ÷ که دی نثر که اشعار ÷ مبارک دوی پوهانو دا اخبار به لوکا خدمت کړي ÷ خیر خواهي به د ملت کړي ÷ او از زونه به اوچت کړي خلک به پوره له غفلت کړي ÷ ښه د ښار دی محبانو ÷ په کښي شته پند او حکمت درس د دین او دیانت ÷ اخي روح کښي تقویت ÷ ښه خبرات او لوی نهضت فدایانو صادقانو ÷ کره څه هم بنی چیبل ک شته ÷ ښه ذکر منظري شته ÷ دیانیاتي نه دوه دري شته ÷ خاري او هم دی شته ÷ تل ئې ګورو ای پوهانو ÷ علوي رښتیا هم [illegible]

«د اول مخ پاتې»

جنبش د اخبار د لوجرايد وسره علاقه او څه لږ نیات مضمون نیکل او د اسي لوز ضرور ي مسا یلو ته فکو او لو توصیه وکړي که دد ولسم ټولګي اعضا په وار سره دوه دوه ورځي دروسته د حاضري په وخت کښي یو څو مختصري جملي د اصلاح په چول لو زر وشاګرد انو ته په لاندي شي الطوسره بیان کړي بده به وي له د پاکي او نظافت د لوا قصو مخ نیوی د مناسبو او ملي جامو سره ښته ۲ په صنوفو کښي پوټي بد ښه اخلاق ګذاره ۳ دد رسو د اهتمام د پاره غور ۴ د ليلیو د تنظیم او ترتیب سره ښته او توصیه ۵ ددوی څو په ظرف کښي چه کوم نا وړه حرکات د متعلمینو له خوا حس شوي وي مجمل په کنائي طرز سره یوه کول او توصیه ۶ د حاضري د پاره عمومي وصایا وي ۷ د مدرسي د پیشرفت د پاره د ټولو شاګردانو د قربت په وسعي سره توجه ۸ اخبار شوق ۹ د سوځ او جماعت، تقوي او پرهیز ګاري اهتمام ۱۰ د کار او عمل د پاره په خپل وخت کښي توجه ۱۱ د مدرسي د تعمیر د آبادي د پاره د خپلو لاسو لو د قوة نه هم کار اخیستل.

زما دغه مطلب د سبز کال د پاره یقین لرم چه پوازي زه په خپله تر سره کول نه شم که مونږ د مدرسي د منسوبینو له خوا مساعدت وي اميد دی چه ملاسه به دد غه افکارو په تعمیل د غفتي امید واري سره نجا مخه کړي د اهم باید ووایم چه زه د مدرسي د سطحي د لوړ والي او د اسلام د دين د خدمت د پاره لو ز مسئولیتونه او وظایف هم لرم امید کوم چه دد غه مطالبو تي سره کولو د پاره زمونږ د ې وخت اختصاص ضروري او ګټور ثابت شي.

«اعلان»

که څوک په شرعي مسایلو کښي د مدرسي نه یو پښتنه وکړي که د دیني او جمعي په متعلق لري ملاسه به د النجم الصلاارس د علماؤ په ذریعه سم د خپلو مقرراتو سره ځواب ورکوي.

«د دې اخبار د پاره»

دې اخبار ته باید ډیري مختصر ګزارشات مفيد او متين مضامين تهيه شي.

النجم

چلوونکی ❀ سعید افغاني ❀ د نجم المدارس مدیر

سرپرستیال ❀ حضرت خان ❀ د ولسم ټولګي شاګرد

اداره ❀ په هډه کښې ❀

پته ❀ ننګرهار نجم المدارس ❀

اوه ورځني ۱ پاڼه

پې د ورځنی دوه خوره

چارشنبه نشریږي

د النجم اخبار د مدرسې جریانات نشر او اجتماعي، دیني، تربیوي، خبروني کوي

❀ ژوند ❀ «سعید افغاني»

ژوند یوه معنی ده دا معنی هغه چا حل کړي چې خپل اوجهان په فکر یه پاک عشق حرکت او جنبش ورکوي

ګڼه —۳— چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب —۱۴— —۱— کال

❀ امید واري ❀

«هیم کاکړ»

موږ د دغه اخبار ته نهایت خوښ یو او دا ځکه چې د علماؤ په غاړه تبلیغ او امر بالمعروف دی او د تبلیغ لپاره هم دوه جنبې لري خوله او قلم ده چې د نجم المدارس ښکلي ټول علماء د قلمي تبلیغ لپاره هم تقویه او ترسیدنشي دا النجم د اخبار کار شروع شوی ګمان کوم دا اخبار که څه هم اوس د مدرسې د مدرسینو او متعلمینو لپاره خپرېږي لاکن د وسایلو او ښکلو د پوره کید و په اثر کیدای شي چې د مدرسې له خوا عام اخبار او د خلکو د دیني خدمت په لیار کښې یو مؤثر قدم شي او هرځای ته ورسیږي دا النجم د لید وند معلومیږي چې دا النجم اخبار دیني تربیوي اجتماعي شیان خپروي او د مدرسې جریانات او پر هغو تنګ باندې لنډ اندازي او د علماؤ او د خلکو په افکارو کښې د یو والي او همکارۍ لپاره کار کوي څو ټول په یو فکر او متین عزم سره د حکومت او ملت د خیر او بهبود د پاره کار وکړي همدا رنګه معلومیږي چې دا النجم اخبار غواړي چې خپل علمي مضامینو سره د خلکو افکار تنویر او روښان کړي او بد رسومات او پراګنده خرافات د خلکو نه لرې کړي او اسلامي دین په اصلي اساس روښانه لیار کوم چې د هر چا د خیر لحاظ په کښې وي خلک روان کړي نو په دې ملحوظ دا اخبار د یر لو مبارک اخبار او لوعالي مطلب او هدف لري نو مې باید هر څوک دې اخبار ته خوښ یو او د تقویې لحاظ ئې وساتي

❀ خدایه ❀

د لیښتون د کامیابي لپاره خدایه

د لیښتون د نیک نامي لپاره خدایه

دا النجم ښه اوچت او ښه بالا کړي

د لیښتون مدد ګارۍ لپاره خدایه

چې راټول کړي لیښتانه په یوه لیاره

خپل منځو کښې همکارۍ لپاره خدایه

دا النجم واسطه او ذریعه کړي

د لیښتون د غمخوارۍ لپاره خدایه

دا النجم لکه نجم ښه رڼا کړي

د هیم د دې ژړا لپاره خدایه

❀ ژړا ❀

«د حمید افغاني»

په بدن کښې د غوښې یوه ټوټه ده چې صالحه شي ټول بدن ښه کیږي او که فاسده شي نو ټول بدن فاسد یږي باخبر او سیږي چې دغه ټوټه زړه دی ❀ حدیث شریف ❀ زړه د روح مرکز دی او په ټول بدن باندې ریاست لري د زړه اصلاح په علم سره ځي او د علم اندازه په عمل کښې معلومیږي هغه عمل په کار دی چې د خیر او بهبود اندازه وسره د خدای ج د رضا موجب د ځان او د خلکو په دنیا و خوښۍ تقوی او پرهیزګارۍ د زړه کار دی ښه ګڼ اره ښه سلوک هم د زړه اړه ده او عزم غواړي د ځان او د خلکو د بهبود لپاره هغه هغه زړه کوي چې دا انسانیت په رڼا روښانه وي د زړه ځان روښانه روښانوي نو ژر نیت پیدا کوي او پوهه منځ ته راوړي ❀

❀ پوهه ❀

هغه خلک پوهیږي چې د ځان او د بل د خپل او پردي په پېژندلو او پیژندنه کښې خطا نشي هغه قوم حتماً مخ په وړاندې ځي چې د ژوند په اصل د پوهلوی او وارې په ګاڼ د خپل اساسي هدف تعقیب وکړي هغه ملت د ژوند حق لري چې د دوی ذهني انکشاف د آینده او مستقبل په سنجولو کښې د استدلال او د منطق د تعمق او د ژور فکر په بنا روان وي داسې نه چې کورکورانه تقلید او هر څه ته په سطحي نګاه کتل وي هغه علم په درد خوري چې د ضرورت او د خیر اندازه ورسره داسې نه چې یتمي خوښۍ ترېدل او ځان سبوډل وي هغه کار ته باید اقدام وشي چې د بوالهوسۍ نه بهر ځان او د خلکو د زیان نه خالي د عصر او زمان مستند ایجابات او د ملت معقول عنعنات ئې ومني هغه پوهان باید د خلکو مقلدات و سنجوي چې د خلکو د ذهني استعداد اندازه لګولی شي هغه وخت باید خبره وشي چې تا ثیر وبښي د خلکو سره باید هغه وضعیت ونیول شي چې په یو ځای نه راځي ئې وچلوي هغه خلکو ته باید موقع ورکړي شي چې د علم او پوهې په مساوي د ګټا او وجدان خاوندان وي د هغه شخص باید قدر وشي چې خپل خیال او تښه د جامعې په خیال او ښه کښې ګوري هغه ډاکټر او فیلسوف دی چې د قوم په درد د یوه د محیط دا وضاعو په مناسب د د صلاحاتو چاره وکړي شي د قوم او د وطن بنیاد د ښېګړه ونه پوهه، اقتصاد او صحت دی نو په دې ملحوظ هغه قوم او وطن کامیاب او موفق دی چې په دغه درې واړه شقونو کښې د کار خلک په کار واچوي

«سعید افغاني»

«محبت» «حضرت خان»

محبت یوه د زړه پورې خونه کاله ده چه هغې ته د
لو چا، یا یو شي او یا یو کار سره مینه پیښته
او علاقه لرل دي د انسانیت حقیقي تکامل او پوره
والی په محبت سره راځي په نړۍ کښي هغه څوک
هدف او مطلوب ته رسیدلي شي چه د خپل هدف
په لیار کښي په محبت سره قدمونه پورته کوي هر
چاته چه په خپل کار کښي محبت وي نو کار ئې
بې تکلیفه او سنه انجامیږي هو دغه شان په کور
کښي هم د افرادو محبت د کور د انتظام د پاره
ښایسته شوي او بیا په یو کلي او قریه کښي
د خلکو یو تر بله مینه او محبت د هغه کلي او قریې
ښې د نیک نامي او ښیګړې لویه وسیله
ګرځي د یو قوم او ملت لوړتیا او پرمختګ
د محبت له پلوه حاصلیږي په خلکو کښي اتفاق
او یو والی هم د محبت څخه زیږیدلی دی او نښا
ت نیسي لنډه دا چه محبت سره هر څه کیدای
شي او د هر څه د پاره یو اغیز عامل او قوي
محرک محبت دی د دینیا محبت یو قوي محرک دی
مګر دومره لازم دی چه د محبت مناسب ځایونه
وپیژنو او په دغه اساس د محبت قدمونه پورته کړو

«معاونت» «سلطان عزیز»

وتعاونوا علی البر والتقوی ولا تعاونوا علی الاثم والعدوان واتقوا الله ان الله شدید العقاب - قران کریم
دانسان د ګټه اړي لوړو او د ګډ ژوند دون موضوع د
یره مهمه او یا یوه مسئله ده لوړه دی ضروري مسئله
د حل دپاره الله (ج) حکیم حقیقي د څلینی ایات په
ذریعه لیار ښوونه کړي او ارشاد ئې فرمایلی چه
مطلب ئې دادی د ښو کارونو په کولو او د بدو کا
رونو نه په ځان ساتلو کومک او مل د کارونو
کوي په ګناه کولو او تجاوز باندي یو تر بله رشته
او معاونت مه کوي خدای پاک خپل دا هدایت
سره تقویه کوي او وائي چه دا ډیري د الله (ج)
څخه او د اخلکه چه یقینا الله پاک ډیر سخت
دی د عذاب له پلوه) یعني بدي مه کوئ هغه
د داسې لوی مقتدر ذات الله (ج) باندي عمل
وکړو ښینیان مونږ د دائمي سعادت د پاره یو
تر بله د اصلاح خیال او تعاون هم ضروري دی هغه
وخت چه ټول خلک اصلاح شي بیا کیدی شي
چه دا مشترک او د هر یو ځانته پیښي هم
تر لوړ مطلوب منزل پوري ورسیږي.

اعلان

که څوک په ښهري مسایلو کښي د مدرسې
نه پوښتنه وکړي که د دفعې او د چې
په مقصد ندي مدرسه به د نجم العما
رسي د علماو په ذریعه سره د خپلو مقا
لو سره ځواب ورکوي ❀

«حصیله»

مونږ عوارږو چه د نجم الدین اخندزاده
صاحب ستر مجاهد د سکوانخو په حقله
څه ولیکو که چاته دده د ژوند
اند د حالاتو او دده د غزاګانو
او دده د ماذونانو او مخلصا
نو په متعلق موثوق معلومات
وي هیله کوو چه به د غه لیار
کښي مونږ سره معاونت وکړي ❀

❀ د اخبار د پاره ❀

دي اخبار د پاره باید ډیر مختصر
مګر ذیات مفید او متین مضامین
تهیه شي ❀

❀ همکاري ❀

«حمدالله د ره نوري»

هر قوم او ملت د خپل اجتماعي ژوند د څلکښي پیولو او د ټولو نیګړتیا و د پوره کولو لپاره همکاري او یو تر بله مرستې او لاس ورکولو لپاره
په هر وخت کښي ضرورت حس کوي هو دا ډیر ښه خبره نو له مخي څرګنده شوی ده کوم محیط او جامعه کښي چه د همکاري روح قوي
شوی او ددي په مذاق خلکو کار کړی هغوی د ترقي په لیار کښي ډیر قوي قوي ګامونه اوچت کړي او په اثر ومند اند طوره
خپل مقصود منزل ته رسیدلي دي بالمقابل له دې بې بها نعمت څخه بې برخي او پس پاتي طبقات د فنا خواته روان د فلاکتونو په
پاته دره یا په کښي غرق د فلاح او نجات ذوا او ګډ ور څخه ورک شوی دی له هغې اصل اسلامي قوانینو هم لفظي همکاري
ته پوره توجه او پام لرنه کړی ده او د همکاري د خیال ساتلو په باره کښي ئې ښه اکید اشارات صادر کړي دي رښتیا ده چه ځان
له یو سمي او یا یوازي په یو اندام ټول کارونه هیڅکله نه ترسره کیږي ځکه چه د انسان حیاتي د ره دهیات ډیر شقوقو ته احتیا
جات لري او هر شق ضرور صحیح کارکونکي غواړي چه دا ټول بیا په ګډه سره د همکاري د لیاري نه خپل حقیقي مرام او مقصد ته په
موفقانه صورت سره رسانوند ور شوي انسان د اسبابو په عالم کښي زیږیدلی او د اسبابو په واسطه ژوند کوي دی هیڅکله نشي
کولی چه ټول شیان خود سره پیدا کوم اسبابو او شرایطو څخه صفت پلاس راوړي بلکه دده د پاره دهر څه نه څلکښي د هر شي منا
شیوا او مصادر پیدا ته ضروري ده د همکاري د پاره دا دوه شیان ډیر اهم او ضروري دي ۱ د مطلب یووالی ۲ یو تر بله
اعتماد د لوبه ډی مونږ کوشش وکړو چه یو تر بله په خبرو ځان سره یوه کړو او د اعتماد وسایل برابر کړو که د ښه موجوده حالت با
ندی نظر وا چوو مونږ مجبور یو چه د همکاري د پاره پوره اهتمام وکړو ځکه چه قوم ملت او حکومت کامیابي او کامیابي د همکاري نه موندل
نه شي ❀

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر — اوه ورځنی پاڼه — د اخبار د مدرسی جریانات ښیی او
مرستیال «محمد فتح خان» د دولسم ټولګی شاګرد — پې د رخصتی د ورځو پرته — اجتماعی دینی، تربیوی خبرونې کوی
اداره په هډه کښې — چارشنبه نشریږی — «بیداری» سعید افغانی
پته «ننګرهار نجم المدارس» — خو مره چه غواړو بیدار خدمت وکړو هغو مره باید پوره بیدار او سو و یئ د نورو داوږو بار وی.

ګڼه (۴) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۲۱) (۱) کال

«مصلح او مجاهد»

سعید افغانی

د دغه عنوان لاندی غواړم چه د ملا نجم الدین اخند زاده صاحب سوانح چه په خپل وخت کښې زیات مصلح او د انګلیسانو په مقابل کښې په کلکه جنګیدلی بیان کړم. «دده اجمالی پیژندنه»

ملا نجم الدین اخند زاده صاحب د امیر عبد الرحمن د پاچاهی په وخت کښې یو دلوی اعتبار خاوند ؤ. دغه شاه دی سره د ماذونا فوړ کابل په بنا د کښې بندی کړو. دی د بنګ خانی نه په یو خاص ترتیب مخ په مشرقی و تښتید او هلته د مهمندو مشرقی په سرحد تو کښې د مهمندو په سیمه په ژړوبی او چمرکند کښې او سید او د انګلیسانو په مقابل کښې په جنګید. دی بیا د امیر حبیب الله خان د پاچاهی په وخت کښې د هغه په غوښتنه او اعتماد بیر ته افغانستان ته راغی او د ننګرهار په ولایت کښې د جلال کوټ نه مخ په جنوب د هډې په قریه کښې او سید. ده د هم دغه پاچا په عمر کښې د پره د اسلام د دین اساسونه محکم کړه او هر خوا ته ئی د لیشې او بلی خوری شوی او دی د درسی لوی شخصیت خاوند شو چه په ټول افغانستان کښې ده د خلکو په عقید و حاکمیت درلوده د غه ملی شخصیت د هم دغه امیر حبیب الله په وخت کښې ۱۳۳۰ یا ۱۳۱۹ هجری قمری کال د اجل داعی ته لبیک وویلی. په دی حساب دده د وفات تاریخ (قبر غازی ۱۳۲۰) دی. دده مزار او مقبره د هډې په قریه کښې دوالا حضرت سردار محمد داود د افغانستان د صدر اعظم په اهتمام بښه جوړ شوی. دده هدیره د ټول مشرقی او سرحد بلکه د ټول افغانستان او پښتونستان د خلکو د عقیدی ځای دی.

«پوښتنه»

اداره

مدرسه به څنګه مخکښې لاړه شی؟؟؟
یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۱) «ځواب»

سعید افغانی

د مدرسی د پاره د همکاری خیال ضروری دی. ترڅو علما د کار خلک خیرخواه او مفید و پیژنی.

(۲) «ځواب»

محمد نواز د دار الحفاظ مدرس

د مدرسی د پیشرفت د پاره هر څه نه مخکښې تقوی ضروری ده ځکه چه اسلام په تقوی او پرهیزګاری سره پیشرفت کړی دی.

(۳) «ځواب»

مولوی احمد ګل د نجم المدارس مدرس

مدرسه به هله مخ پر وړاندی لاړه شی چه په دی کښې د درسی افراد تربیه شی چه د دین او د جامعی د دردونو د دوا شی یعنی بښه تربیه

(۴) «ځواب»

مولوی عبد المجید نجم المدارس مدرس

زما په خیال چه د مدرسی د ترقی د پاره دا په کار دی چه مدرسه دوی برخی شی یوه رسمی او بله ملی چه یوه برخه د حکومت په مرسته او دویمه برخه د ملت په مرسته مخ پر وړاندی لاړه شی.

(۵) «ځواب»

مولوی شمس الرحمن د نجم المدارس مدرس

د مدرسی د مخکښې تلو د پاره ۱ باید چه په ما بین د منسوبینو د مدرسی کښې اتفاق او اتحاد وی او هم یو مدرسه خپله وګڼی ۲ د خلکو سره علاقه پیدا کول او د خلکو ذوق ته متناسب اصلاحات کول په کار دی.

«جهان»

شاه جهان د لیوو لسم ټولګی شاګرد

حقیقة که بښه ذره په سترګو د جهان په دی لویه او ازاده فضا کښې نظر وچوی او د عقل په ذره بین کښې په دقت سره کتل وکړی نو خود به خود به و پوهیږی چه جهان نن په کومه اندازه وړاندی تللی او په دی به هم و پوهیږی چه د دا حیا په ټولو خواو کښې ترقی چه نن پرون په جهان کښې لید ل کیږی په هغه او د خبرو په لاس راغلی؟ نن چه جهان کښې هغه شیان موجود دی چه هغه زما نه مخکښې و نیشی عقل نه منل د نوی په ټوګه لکه راکټ، مصنوعی سپوږ می او د روسی نو چه ذره د نیا ئی د وجود څخه بی خبره په تدوه مونږ پوهیږو چه د دغه نعمت خلکو منځ ته راوستلی او د انسان عقل او کنجکاوی، کار او عمل د دومره درج طی کړی هو کار او عمل لوی منزلت لری زمونږ ټول مطالب زمونږ د حرکت پوری مربوط دی که مونږ غواړو چه د جهان سره متساوی ژوند وکړو نو لازمه ده چه په کسب او کار کښې منګلی خښنی کړو. د ابه د مروت څخه نه وی چه د بل چا د سعی او عمل په محصول باندی ژوند وکړو.

«د جهان د پاره»

اداره

مونږ هم ژوندی یو مونږ هم د جهان په یوه ... څنډه کښې ژوند کوو نو مونږ ته هم په کار ده چه د جهان د دی څنډی د رفاهیت خیال وساتو زمونږ د وطن اراضی د دنیا او د جهان د اراضی په مسایلو کښې پوره لاس لری نو مونږ باید مونږ د ځان او د نور جهان د خلکو د اراضی د پاره کار وکړو نو د دنیا هم باید د دنیا د دی څنډی د اراضی د پاره د ځان د اراضی په لحاظ د پوره معاونت او د رستی نه کار واخلی که د انسان یو فرد نا رامیږی او مرور وی نو د انسانانو دا رامی موجب ګرځی نو مونږ باید ځان او جهان ته ځنګه چه لازمه ده باید ښه متوجه شو

« مبارک »

صدیق الله
ککړ کی

دغه عزم او دا کار شه مبارک
د النجم دا اخبار شه مبارک

چه غفلت ځنی راولیښ قوم اوتبار کا
دا خدمت او دا کردار شه مبارک

چه غرض ئی د اسلام لاره ښودل وی
یو قدم په دغه لار شه مبارک

د افکارو د روزنی درس په را کړی
هر یو درس ئی په بار بار شه مبارک

پښتنو ته به دعلم رڼا ورکړی
دا رڼا او دا انوار شه مبارک

د ادب او اجتماع لار کښې قدم دی
دا قدم او دا رفتار شه مبارک

سعادت چه دخپل قام او وطن غواړی
د « سعید » دغه افکار شه مبارک

د صادق دعا قبوله کړه ای خدایه
دغه سوال ستا په دربار شه مبارک

« د النجم خدمت »

شمس الاسلام
« شمس »

دغه اخبار چه د النجم په نامه خلاندهٔ نا
څه یادیږی ددی اخبار د مضا مینو دلید ونه معلومیږی
چه د وطن او د اسلام د ترقی او خیرخواهی په مقصد منبع
ته راوتلی دی . دغه اخبار که څه هم اوس دګوتو د زحمت نګه
او دیو قلمی اخبار په څیر خاص د مدرسې د خلکو د تربیې په
نیت دی مګر امید کوو چه انشاء الله دا سبا بود برابریدو
په وخت به د ښتول دولت او ملت د خیرخواهی په مطلب
دعام المنفعت غټه نمونه وګرځی ځکه چه دا اخبار د دیو
مشرقی د علماؤ د مرکز د نجم المدارس نه خپریږی او د
هغو منلو علماؤ د ارشاداتو محصول دی چه همیشه د ملت
او دولت د خیر او اصلاح په متعلق دیوی مجربی نسخې په
خیر معلومیږی هو د مشرقی بوه خلک عقیده لری چه د نجم
المدارس علماؤ د ملت او حکومت دوامی او نهضت د پاره
همیشه د مجاهدی په لوی میدان کښې لیدل کیږی . دوی
د ملت او حکومت په مینځ کښې بهترین عناصر دی دوی
دخلکو د خیر او بهبود په ملحوظ په ځان د پروونه او
تکلیفونه ګاللی او ګالی به ئې ددی اخبار د خدمت د پاره
هغه علماء کارکوی چه په د ننه مملکت کښې [redacted] قوی
قومی ریښې او دا زمینت په ډیر کښې د بریالی توب نښانی
لری موږ هیله کوو چه د همیشه د پاره د نجم المدارس علماء
خپل د تبلیغ مجربی نسخې د ولسونو په ګټه ددغه اخبار په ذریعه په کار ۴۰

وظیفه

مولوی محمد ایاز
د نجم المدارس متعلم

الله پاک هر انسان ته سم د پیدایښت سره بیله بیله وظیفه په
غاړه کړی او سپارلی ده مګر دومره خبره باید ومنل شی چه قدرت
د هر یو وظایف مختلف او د هغه د توان په اندازه تا کلیدلی کړ
موږ د وظیفی د انجام لو د اهمیت ته ملتفت شو او د ومره برا ته ظاهر
او ځلانده شی چه کوم انسان دلوی نوم او نښان او عزت خاوندی شو
او یا د خدای په دربار کښې ئې د منزلت مقام بیولی دا محض او محض د
خپلی وظیفی قدر او د ایفا کولو برکت دی دښتیا هر څو مره چه سړی
د خپلی وظیفی په حقله توجه وکړی هغو مره به د دارینې سعادت سره مخ
چه کیږی د لته باید دا هم وویل شی چه د وظیفی انجامول او سرته رسول
هله پوره کیږی چه سړی ځان ددی لایق کړی چه یو اندازه اختیارات او
اعتقاد مینځ ته راولی او کرنه د وظیفی انجامول ضرور د مشکلاتو او یا دنا
کامی سره مخامخ کیږی محض اختیارات که چیرته د خودسری سره یو ځای
شی د عقل او تدبیر په بنا نه وی او کوم پروګرام ونلری زما په فکر د رسی
هم په کامله صورت سره نشی کامیابیدای که غواړی چه تاسې خپله وظیفه ته
ورسوی او کامیاب شی نو باید چه د عقل او تدبیر نه کار واخلی او یو
صحیح او معقول پروګرام جوړ کړی د وظیفی د پاره وخت وټاکل او
د مصلحو خلکو مشوره هم ضروری ده موږ باید د تدبیر خلک و پیژنو او
وظیفه هم هغومره چه دوی وسنجوو او مایوسه نشو کار وکړو او بشر پاک
پاک نیت د خلکو سره په پاکه ګذاره اووفاد وظیفی مشکلات حتما حل کوی.

« اعلان »

موږ غواړو چه د نجم الدین اخند زاده
صاحب ستر مجاهد د سوانحو په حقله څه ولیکو
کرچا ته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د
غزا ګانو او دده د ماذونانو او مخلصانو په
متعلق موثوق معلومات وی هیله کوو
چه په دغه لیار کښې موږ سره معاونت وکړی

۴ و اچوی او خپل تبلیغی وجائب د عمومی منفعت د پاره
دریغ نه کړی . موږ هیله کوو چه مقتدر خلک دا سی عام
المنفعت اخبار ته د چاپ کولو وسائل برابر کړی .

د النجم « اداره » د ښاغلی « شمس » او « ککړکی » نه ددی
مضمون په استولو چه دیو ښه خیال په ساحه کښې ئې لیکلی تشکر
کوی او امید دی چه په دغه لیار کښې به خیرخواه عناصر وسائل
برابر کړی

اداره

(c) ketabton.com: The Digital Library

النّجم

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرتخان» د دوهم ټولګي شاګرد
اداره په هډه کښې
پته «د ننګرهار نجم المدارس»

ووه ورځنۍ پاڼه
بې د رخصتي د ورځو
چارشنبه نشریږي

«اخبار د مدرسې جریانات علمي او
اجتماعي، دیني، تربیوي، خبروني کوي
«تدبیر او مشوره»
انسان که څه هم پوه وي بیا هم نه پوهیږي نو
لازمه ده چه تل په ټولو کارونو کښې تدبیر
او مشورې ته متوجه شي.

ګڼه (۵) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۲۸) (۱) کال

(۲) «دده تفصیلي پیژندنه»

سعید افغاني

د نجم الدین اخندزاده صاحب رحمة الله علیه د مفصل پیژندلو دپاره په کار ده چه په لاندې ډول سرۍ وپیژنو
۱ دده عمر او حیات او قواره ۲ دده هویت قوم او نسب ۳ دده اصلي او فرعي مسکن ۴ دده تحصیل او علم ۵ دده تصوف
۶ دده جهاد ۷ دده د شهرت اندازه او کارروائي تر مرګه پورې ۸ دده مشهور ماذونان او منسوبین ۹ دده د
مرګ نه وروسته شهرت او تاثیرات
مګر ډیر تاسف دی چه د درسي ټولو شخصیت چه د ټول حیات ګذارشات او حرکات یې نهایت متانت او سنجیده ګی لري. هغو مره چه ویل کیږي او یا ولیدل کیږي او یادې وشو په دغه اندازه دده د سوانح د لیکلو دپاره چا کوښښ نه دی کړی په دغه حقله زمونږه ګیله دده د معتقدینو او منسوبینو نه کوم چه په خپل وخت کښې نهایت ملګي ترې شوي زیات تر ده پورې د ملاطوطي اخند نه هغه هم صرف دده د مواعظو تذکره مګر نهایت ناقص لیدل کیږي او بس. بهرصورت که روس هم زمونږ په لاس کښې مطلوبه معلومات را نشي امید دی چه څه نا څه خو به ترې جوړه شي او د آینده د پاره به ګوندي په دغه اړه زو دده په عقیدتمندانو کوښښ وکړي چه زمونږ د هدف نارسیده مطالب تکمیل او پوره کړي باور کوم چه په دغه لیار کښې سعیه به دده د عقیدت مندي ښه ثبوت وي. ۲ زمونږ په لاس کښې تحریري اسناد ډیر کم دی کوم تحریري سند چه زمونږ په لاس کښې شته هغه پورې دده د فوت تاریخ ښیي چه په «۱۳۲۰» او یا «۱۳۱۹» هجري قمري کال کښې فوت شوی چه د دې نه دده د ټول عمر اندازه نشي معلومیدلی مګر شفاهاً موږ په رودیدلي چه اخندزاده صاحب د تقریباً کلو په حدود کښې اندازه کیدلی شو خلک وائي چه ښه قوي وجود یې درلوده مګر د ریاضت او تقوی په وجه نحیف او ضعیف شوی وو. ځکه چه د ډیر ریاضت په وجه دده د لاسو ګوته شنه شنه بلقیدل. وائي چه دی ښه خوش قواره چه سپین او په اوچلی باندې شین خال هم درلوده او دده د شین سنبلي خال شهرت زیات وو دده رنګ او قواره یا تا ثیره هیبت ناکه وه دو دایه به په خلکو دده رعب ولیده مګر په عین وخت کښې مشفق او مهربان هم وو. دده حیات ټول په حرکت کښې تیر شوی معلومیږي چه دده په منبر کښې ټول درسي اود د باقي په دوهم مخ کښې»

«بیداري» — محمود د دوهم ټولګي شاګرد

که څه هم په دنیا کښې د بیدارۍ اواز تر نه پوره ته کیږي او روح چرته ورځ اکثر خلک پوهاند اوس پوه او بیداردی مګر بیا هم باید د بیدارۍ په حقیقي معنی پوه او اصلي هدف او مرام یې وپیژنو زما په عقیده بیداري نفس چالاکي او یا نورو ته خود نمائي نه ده بیداري د یو تر شي ولې چه سړی د یو کسب او یا د کوم شخصي کمال خاوند یا په یو ډول سره خانګه هستی او مال پیدا کړي. دی په خپلې بیدارۍ کښې د جامعی او د وطن او د قام د یاره خیال ونه ساتي. هو هغه کار د چه د عام خلکو د خیر سره مصادم ورته تیریږي او د اصلاحي قانون نه تیکا د سوی بیدارۍ لاځکه بلکه د جهل په تورو پردو کښې غافل او خوب کول دی هو بیداري پوره ده چه د بشري نقیصو محک او د عمومي هوساۍ موجبه ده روس که ښه دقت وکړو نو تا ښه شوه چه حقیقة بیدار هغه څوک دی چه د علم او پوهې دلاري خپل ضروریات حس او د پوره کولو اسباب یې و سنجولی شي د هرچا حق درته معلوم په هیڅ ډول سره یې تلف او پایمال نکړي مثلاً کښې و پیژني د حقوقو احترام او د تاریخي شخصیتو نه د جامعی په اصلاح کښې ساعي د بشر د هوسائي او رفاهیت اسباب پیدا کړي خپل رفعت او ترقي د جامعی په ترقي او تعالي کښې وګوري په اخر کښې د خپلو پوهانو او بیدارو ملګرو څخه دا هیله لرو چه خپله بیداري په کار واچوي او حتی المقدور د جامعی د پرمخ تګ و ساتلو ته حاضر شي.

«پوښتنه» — اداره

مدرسه به څنګه مخکښې لاړه شي ؟؟؟؟
یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۶) «ځواب» — حمدالله دره نوري

که چیرې د تعلیمي پروګرام سره سم یو اخلاقي او عملي پروګرام هم په مدرسه کښې په لازمي صورت مقرر او ورسره سم ټول افراد د روزل شي شک نشته چه د مدرسي محبوبیت به د هرچا په زړه کښې راسخ د ملت او حکومت دا درزو ګانو سره به موفق کار وکړي شي چه دا د مدرسي عین پیشرفت دی.

(۷) «ځواب» — سید غریب د دوهم ټولګي شاګرد

زما په خیال د مدرسې د مخکښې تلو دپاره دا ضروري ده چه ټول منسوبین دی مدرسې د پاک نیت خاوندان او ایمانا او وجداناً د مدرسې د خیر دپاره کار وکړي

(۸) «ځواب» — شمس الاسلام «شمس»

د مدرسې د پرمخ تګ د پاره دا ضروري ده چه د مدرسې ټول منسوبین او ل خپل نقصانات وپیژني او بیا یې په لرې کولو کښې عملي اقدامات وکړي چه د خلکو په نظر کښې محبوبیت پیدا شي.

(۹) «ځواب» — مولوي محمد ایاز

مدرسه به هله مخکښې لاړه شي چه د دې په یو فکر او پاک زړه او صاف نیت په کلک عزم او په پوره محبت بې د خود نمائي د مدرسې د ترقي دپاره لیارې او چارې وسنجوي او عملاً هغې ته اقدام وکړي.

۸ دده عمر او حیات — ۱ اشاره ۵

«خبرونه»

په ۴۷/۸/۲۸ تاریخ د نجم المدارس په لوی میدان کښې د مدرسي د منسوبینو لخوا د ملا حضرت خان د ریاست لاندې یو باحرارته انجمن جوړ شوی وُ او په دې مجلس کښې اول افتتاح ملا محمد اسمعیل د خو آیتونو په لوستلو وکړه او بیا د غه کسانو د (خو مره اوخښتګر علما ؟؟؟) د اقتراح ترعنوان لاندې ۱ ملا محمود ۲ ملا احمد الله ۳ ملا فیض محمد ۴ ملا عبد الودود ۵ ملا سلطان عزیز ۶ ملا معراج الدین ۷ ملا حبیب الرحمن ۸ ملا محمد نعیم د مدرسي شاګردانو ۹ مولوی شمس الرحمن صاحب ۱۰ مولوی رحمت ګل صاحب د مدرسي مدرسینو ښې مؤثرې وینا وې وکړې. بیا سعید افغانی د مدرسي مدیر د دوی په وینا وُ باندې تبصره په ضمن کښې وویل چې مونږ د غه خبرې ته ملتفت شو چې خو مره اوخښتګر علما ؟؟! او په دغه متعلق ښه غور وکړو امید دی چې زموږ د مسئولیت د برداشت د پاره په ښه افکار په لاس راشي. دهر قوم د ترقۍ او تعالی د پاره اول د ځان پیژندل ضرور دی او په دغه ضمن کښې د خپلو نقصو اصلاح د نورو په افکار و مؤثر واقع کیږي د مجلس په آخر کښې د وطن د اراعی او ترقۍ د پاره ټولو په ګډه دعا وکړه او په دغه لیار کښې د توفیق ارزو ښکاره کړه

«اعلان»

مونږ غواړو چې د نجم الدین اخند زاده صاحب ستر مجاهد د سوانحو په حقله څه ولیکو کرچا ته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزاګانو او دده د مازونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وي هیله کوو چې په دغه لیار کښې مونږ سره معاونت وکړي.

«تدبیر او مشوره»

گل محمد «عارفي» د اتم ټولګي شاګرد

د منلی شوی خبره ده چې بشر یو اجتماعي ژوند لري او په انفرادي دول سره د خپل ژوند احتیاجات نه شي پوره کولی د اجتماعي ژوند د سرته رسولو د پاره تدبیر او مشوره پوره کومک او همکاري کوي کوم کار چې د تدبیر او مشورې په ذریعه سره کیږي دې کښې شک نشته چې ډیر مفید او ګټهور ثابتیږي نن کره د دنیا خلک لوړو مدارجو ته رسیدلي او د ژوند د رسانی د پاره ئې راز راز وسائل برابر کړي دا ټول د تدبیر او مشورې محصول دی. د اسلام مقدس دین هم د تدبیر او مشورې په تو ګه د کار د نورو د نجاح مولود پاره امر کوي. د تدبیر او مشورې ځنې دیر کار اخستل کیږي په تیره بیا د دنیا د مهمو واقعاتو د حل او فیصلې د پاره. مګر د مدبر او مشاور د خلکو پیژندل هم ضرور دی مدبر دی باید هغه سړي وي چې د ژوند د حالاتو نه خبر د شخصیت پرستۍ او عنعنا تو نه لرې د اجتماعي افکار و خاوندی وي صحیح ته په نکړ د دیوال کلک تاداو او بنسټ دی کړ د دیوال تاداو او بنسټ کلک شي په دې کښې شک نشته چې دیوال هم کلک راځي او په نتیجه کښې د دیر وخت د پاره دوام کوي همدارنګه په هر عمل او هر کار کښې چې صحیح تدبیر وشي هغه کار سر ته رسیدلی او ګټهوري استفادې ورځنې لاس ته راځي.

«د صبر او حوصله»

محبوب الهی «ځلاند» د اتم ټولګي شاګرد

صبر او حوصله د هر مرض د پاره مجرب دوا ده باید په هر کار کښې د صبر او حوصلې ځنې کار واخستل شي ځکه چې انسان د حیات په صحنه کښې د ډیرو سختیو او مشکلاتو سره مخامخ کیږي نو که په درسي وخت کښې د صبر او حوصلې ځنې استفاده ونکړي شي د ژوندانه ټولې خواوې به ئې په خفګان او ناکامۍ ملوثې شي انسان هلته خپل اصلي هدف او مقصد ته رسیدلی شي چې په هر کار کښې د ډیر صبر او حوصلې او متانت ځنې کار واخلي او همیش د غه مفکوره د ځان د پاره لیار و ګرځوي پس د هغې بیا کیدای شي چې په ډیره اسانۍ تو ګه د کارونو لپاره د عمل په میدان کښې لوړ قدمونه واخلي نو لازمه ده چې د محیط د عمومي افرادو کارونه د صبر او حوصلې ځنې ډک وي

«د النجم پاڼه»

آصف

د غه اخبار چې د النجم په سپیڅلي نامه باندې شهرت موندلی دا ده هغه قوي افکار و محصول دی چې دا په نړیوالو ځوانانو مونږ ته ددې تقوي لپاره مفید او ګټهور واقع شي بلکه دا به د ټول عالم اسلام بالخصوص بیا د افغان ملت لپاره کوم چې واقعاً د نجات لیاری چاری دی وشي او دا ځکه چې دا اخبار د هغه متینې ارادې او پاک ضمیر پلو شې دی چې په رښتیا په دل سره د بشر سعادت په لیار د ځان وقف کوي او د خلکو خپلو نقیصو ته متوجه کوي هو زه په دې عقیده لرم که دا اخبار تقویه کیږي نو به آینده کښې به لږ ډیر ښه نتائج په لاس راشي او دا ځکه چې له یوی خوا د متعلمینو په افکار و کښې صحیح نهضت پیدا او دبلې خوا به کوم چې د علماؤ قلبي مسئولیت دی پوره ته شي بلې دا هغه پاڼه ده چې ټولو خلکو ته د اتفاق او ورورولۍ درس ورکوي او خلک په دې پوهوي چې په هره کښې د ملک او یو دولت ته په یوه نظر نظر کیږي او د هغه بې غرضه جذبې نه چې په خلکو کښې د همکارۍ درد پیدا کوي او خلک د دوی احتیاجاتو مزایاوو پوهوي او دا چې خلک غفلت ته چې په شی نه کښې باید حسن رفتار منځ ته راشي مونږ د مدرسې د ښو مقاماتو نه هیله لرو چې مونږ د اخبار په دې پیژندلو د پاره اجازه وکړي تر څو د خلکو د خیر د پاره زمینه په لاس راشي د دی اخبار د نور قوي امید دی چې خلک په دی پوه کړي چې د وطن د ترقۍ لپاره ۴

۴ هر څوک په خپله اندازه مسئولیت لري. په پای کښې د خدای ج ځنې د خپلو پوهانو لپاره نور موفقیت هم غواړم.

«د لمړي مخ پاتې»

او تیښ او حرکت موجود وُ چې په یو ځای نشو پاتې کیدلی ده هر چیرته د خلکو په افکار و کښې د اسی تحول قایم کړي چې تر ننه هم هغه تحول د خلکو په مابین کښې یاد او د قدر وړ دی ده په ځان باندې ډیر خلک د ښو اخلاقو په وجه عاشقان کړي وُ دده د حقانیت د ثبات د پاره دا کافي ده چې دی ټولو پوهو علماؤ منلی وُ او دده حرکات ئې د اسلام د دین په اساس موافق ګڼلي «دلوړلړي»

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

روه ورځنی پاڼه

چلونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر مرستیال «حضرت خان» د دوم لیسم ټولګی شاګرد

اداره په هډه کښی په «ننګرهار نجم المدارس»

پی درخصتی دورځو هره چارشنبه نشریږی

«اخبار د مدرسی جریانات بنیی او اجتماعی، دینی، تربیوی خپرونی کوی

« رهبر »

درهبر پر متعلق ژوره مطالعه په کار ده کوم چه مونږ د رهبر خیال کوو باید مطالب ته موږ سوی

ګڼه (٦) چارشنبه د ١٣٣٧ کال د قوس (٥) (١) کال

(٣) « دده هویت قوم او نسب » « سعید افغانی »

اصلی او فرعی مسکن او ځایونه ئی

ملا نجم الدین اخند زاده صاحب په قوم کاکړ او په ملیت افغان دی په اصل کښی د جنوبی د شګلګرد علاقی نه دی او هم هغلته دده نیکونه او پلرونه تیر شوی. دی بیاد تحصیل او زده کړی په وخت کښی د جنوبی نه مخ په مشرقی ننګرهار راروان شوی په ننګرهار کښی ځای په ځای دیره شوی او تحصیل ئی کړی دی د تحصیل د پاره افریدو ته هم تلی پیښور او صوابی کښی هم اوسیدلی دی ده د تحصیل په وخت کښی هم څه موده هلته کښی تیره کړی ده دی د تحصیل نه وروسته مخ په خپل وطن افغانستان راروان شوی او په هډه کښی استقامت اختیار کړی ؤ لکه مخکښی چه مو ویلی د ځینی سیاسی معاذیرو په وجه کابل ته غوښتل شوی ؤ د کابل په ښار تندورسازی کښی اوسیدلی او بیا د کابل نه مخ په ننګرهار تلی او د ممند په علاقه په جرو بی، او چم کنډا کښی پوره استوګنه کړی ده په ننګرهار کښی په رودات کښی څه موده تیره کړی او هلته په فقیرآباد او نور رود اتو او شینواری کښی ګرځیدلی په لغمان او سوررود او کامه او خوګیانو کښی هم د وعظ او تبلیغ او یاد نورو مقاصد و په مطلب تلی دی د ګرمی په وخت کښی دی به کابل ته هم تلو او هلته به پغمان کښی څه موده ئی استوګنه کړی ده دی په شمالی کښی د کوه دامان خوا ته د داوود خو په علاقه کښی اوسیدلی او شاید چه هلته به د کوه دامان په ځینو ځایو کښی ګرځیدلی وی مګر دده د حیات زړنی شپی او ورځی د ننګرهار په علاقه د جلال کوټ نه دری میله مخ په جنوب هډه کښی تیری شوی دی شاید په نورو ځایونو کښی هم ګرځیدلی او یا اوسیدلی وی مګر مونږ نه دی اوریدلی نو ځکه د لیکلو جرئت نه کوو

« دده تحصیل او علم »

خلکی معمول چه دی د تحصیل د پاره زیات ګرځیدلی او په ډیرو ځایونو کښی اوسیدلی دی ورئ چه اخند زاده صاحب ډیر پوه او ښه معقول عالم شوی ؤ په تفسیر، او حدیث، قرائت، صرف، او نحو، او فقه، او اصول، او معانی، منطق، او هیئت او ریاضی، او حکمت، او میراث، او حساب، او تصوف ... نور لری .

« رهبر » « صدیق الله » ګلرکی د نهم ټولګی محصل

په دی کښی شک

نشته چه بی د رهبر نه هیڅ کار نه شی کیدی هو: هر کاروان سالار او روان غواړی او هر کار ته یو پوه او صادق لیار ښوونکی په کار دی مګر څه نګر رهبر؟ زما عقیده داده چه په دغه متعلق ډیر غور او دقت ضرور دی. هو دا خبره د پام لرنی ده چه ایا هر سړی د قوم او ملت رهنما کیدای شی؟ ایا هغه مهمه وظیفه چه د رهنما او رهبر په اوږه پرته ده هر سړی ئی اجرا کولی شی او که په خصوصاً په دا وخت کښی چه هر سړی ناری وهی چه زه پوه یم هو ته هم پوه ئی هغه هم پوه دی نه هم لیک او قلم لرم یو پوه رهنما بلل کیږی م قوم او ملت ته خدمت کوم د خلکو د پاره د رهنمائی وظیفه اجرا کوم ځکه باید زما په خط مشی روان شی او دا هم ده چه ډیرو خلکو په سپین لباس او په سپینو جامو کښی خپل ځان د ملا او رهنما په حیث معرفی کړی دی هغه بل پر لاسی بکس او عصری جامو کښی ځان نه ډاکتر څه چه ځان د پوه او فیض نه هم پورته ګڼی لافی شافی او چابکی ئی هم ډیره ده نو خلکو ته او س څه په کار دی د ته د ا په کار دی چه پوره غور او دقت وشی تش د خولی په ویلو رهنما او نر په نه شی بلکه د عمل په میدان کښی وزنه ته ښه ښکاره شی ترڅو چه دهغه په قولو او هغه افعالو باندی پوه شی او د معلوم کړی چه دهغه عملی رویه د قوم او هیواد د پرمختګ د ګټی دپاره او هغه جامعی او جامعی اړخونو ته څه ګڼلی ده؟ دهغه کار روانی باید د دوی چه دی څه کوی او هدف او نصب العین ئی څه شی دی؟ خپل باندی ډاډ ولري

« باقی په دوهم ګڼه کښی »

« اداره » « پوښتنه » « ځواب »

مدرسه په څنګه مخکښی لاړه شی ؟ ؟ ؟ یو مختصر او معقول ځواب غواړو .

(١٠) - ځواب - « حمیم کاکړ »

زما په فکر د مدرسی د پرمختګ لپاره درسی یوشی ضرور دی چه د مدرسی د علماؤ او د نورو خلکو په افکارو کښی یو ورلی پیدا کړی او دا کار د یو اخبار یا مجلی په ذریعه تکمیلیږی نو کله چه مدرسی ته دا دی دوه شیان نو امتیاز ورکړل شی مدرسه به ترقی وکړی .

(١١) - ځواب - « فیض محمد د نهم ټولګی شاګرد »

زما په عقیده د مدرسی د ترقی لپاره د ټولو نه مخکښی باید د مدرسی احتیاجات پوره شی نو ددی د پاره د مدرسی اصلی او فرعی احتیاجات سنجول په کار دی .

(١٢) - ځواب - « حضرت خان » د دولسم ټولګی محصل

زما خیال دادی چه د مدرسی د ټولو هغو د مدرسی تلو لپاره منسوبینو ترمنځ باید حسن ظن تفوق او کوم دا ډول وازه تا ثرات چه کله ناکله د انسانی نقیصو له مخی ترمنځ وقع کیږی د هغی نه سو تیر او ددی لپاره ګرځی ئی د نشت ورلی په مرتبه کښی سنګ و شمیرل یعنی ورو ورو خبرو بی خو هیڅ ونه ګرځی او د غه تونه به ئی د پاره موقع ور نکړی شی .

« سنجش » عبدالودود « د رفیق »

د مستقره خبره ده چه سنجش په هر خبره او بیا او بیا دیو کار او خدمت په وخت کښې چه د جامعې د ارتقأ دپاره مد نظر شوی وی یو مهم او ضروری امر دی او دا ځکه چه لېش پخپله په حیاتي چارو کښې د هر وخت دپاره بیلا بیل جدا ګانه کارونه لري او په دنګار رنګ خبرو سره مخامخ کیږي دلته باید دی خبري ته مونږ ډیر ملتفت شو او دې ته سنه فکر وکړو چه ایا کوم هغه خبري او وینا چه د خپل سوچ او سنجش د لیاري نه نوی بلکه محض د توتي په څیر غږیدل وي بې نتیجې ثابتیږي او د اصل مقصد او مرام نه څنګه جدا او کنا ره لیدل کیږي همدا رنګه یو وخت کښې کوم کار او خدمت د پېش آمد او د روستي مشکلاتو د حل دپاره د خپل ځان سره قوي افکار او سنجیده لیاري نه وي سا تلې رښتیا ده چه داد بلې ورځې دپاره ددی د پس ماني موجب ګرځي او بالاخر د خجالت په لو لوکند و او د شرمنده ګۍ په میخانه کښې غورځیږي نو باید د اسي فندشي هو کله چه انسان په دنیا کښې د ی خبري ته ایر او محتاج دی نو ا و مرو باید مونږه سره د اسي قوي غږي و لیټو او او ر پیشي څوه وکړو چه سنه پوه او دانا خلک وي او د موجوده طبقې د ټولو حالاتو نه خبر او په خپل سنه او بد ځاګه او محکښي او ورو سته ته بچوره پام لرنه کوي د خپلې وینا د تاثیراتو دپاره او د کار سنه نتیجه د خپل ځان سره ساتي تر دی چه دده او صنایع او حرکات ناسته او ولاړه ټنګ او لانګ ټول د روزمره حالاتو سره موافق او برابر وي کړ د اسي وشي ژه و یلي شم چه دا به د لېش د دائمي او هوسائې لوید وسیله او پانګه وي او د وی په ورځې د خپل ځان د خیر او بهبود په ارزونه وي بلکه نورو ګړي هم دننه په لوړه مدو کښې په حقایقو او رسا او پوهوي او ورته د خپل ژوندون په مختګ درسونه ښیي نن په دنیا کښې هغه مملکتونه چه ډیر خپل مرام کښې کامیاب او وړاندې تللي دا بلخره موجبه نر ده بلکه محض دهغوی د خپل سنجش او فکر نتیجې دی چه د لوړي ترقي خاوندان او په لوړه مدو کښې ستر مقام ته ورسیدل .

« اداره »

د اسلام د دین اساس تعلیم او سنبود نه د سنجش دپاره د لوړه کفایت اند ازه لري که مونږ وکړي شو چه د خپل اسلام د رهبر سنبودنې او د ویه د سنجش په متعلق د نظر لاندې ولرو او د مرو به په ټولو مقاصد و کامیاب او بریالی شو .

« د پېژندنه » معراج الدین « د جمیلي » د اتمر ټولګی محصل

پېژندنه د انسا نانو په ما بین کښې ډیره اهمیت ورشي دی ځکه چه د پېژندنې په سبب سره ډاز از ژمنا فع لاس ته راځي انسانیت تقویه کوي او انسانی روابط محکموي انسان ته خیر او شر ورښيي ډیر کرته پېژندنه سري ته زیاته مفید کړي او په ډول ډول مهلکانو او موذیانو نه ورته نجات ورکوي تعارف انسان ته د ښې صحي صافي روښنا ئي لارې په طرف ښنه کوي دیو څه پېژندنه او دیو چا معلو مول حقایق روښانوي او هر سړي دژوندانه په خوند و مزایا و پوهوي که دیوه مملکت دیوه بل مملکت سره پېژندنه نه وي نو دغه مملکت به بې ترقي او د دنیا په صحنه کښې پس او ناکام پاتې وي نو پېژندنه خاصه د ترقي او کامیابي سبب دی .

« اداره »

زمونږ مطلب د پېژندنې دپاره دا دی چه خلک باید وپېژندل شي او د هر چا نه دهغه د ذهنیت او لیاقت په اندازه کار واخستل شي د رهم سنده چه باید هر څه و پېژنو نه چېله

چه ته د دوا په ځا ی زهر نوش و جا ن شی .

« څومره او څنګه علماء ؟ » « سعید ثناء »

ګرانو ملګرو غوا رم چه څومره او څنګه علماء ؟ د اقتراح په ډول لکه چه په انجمن کښې ځینو خبره د النجم په اخبار کښې هم وخپله شي مګر ددې لپاره چه د اخبار یو مختصر قلمي اخبار دی غواړي چه مختصر او ښائسته مضامین نشر کړي نو بهتره ده چه ددغې پوښتنې ځواب دپاره ښه سنجیده او مختصر ځواب و لیکل شي ډیر وېل او لیکل چه معنی و نه لري . څه فایده کوي ؟ مونږ غواړو چه د ملګرو افکا ر د کښلو او د پلټنې سره اشنا کړو نو که دغه مهم مطلب دپاره د مفاهمې په برکت چه ته د اسي حقیقت روښا نه او ومنل شي چه مونږ د ومره او د اسي علماؤ ته ضرورت لرو دا په زمونږ سعا دت وی ځکه شا ید په دغه سلسله کښې خلک حقاني علماء خپل خیرخواه او رهبر و پېژني . او متقدائي وګرځوي .

« اعلان »

مونږ غواړو چه د نجم الدین رخند زاده صاحب د سوا نحو په حقله څه و لیکو که چا ته دده د ژوندانه د حالاتو اندازه د ماذونا نو او دده د څرنګوالي او یادده د مخلصانو په متعلق څه توق معلومات وی هیله کوو چه په دغه لیاره کښې مونږ سره معاونت وکړي .

« د ملري مخ پاڼې »

او کم نه غرض ئې خپل وطن او قوم ته کار کول دی بیا په دغه نظریه باید د رهنما او لار ښودنکي مقام هغه چاته ورکړی شي چه هغه حقیقتاً خپل خیر د ټولني په خیر کښې لټوي کار او عمل حس او حرکت ئې ځان او خلکو ته خیر لوګټه رسول وي په سپین لباس او متقي څیره او یا په بل عبارة په نفس چا بکي باندې غولیدل د نا پوهو کار بلل کیږي باید رهنما و پېژنو او په رهبرۍ سره ئې وپېژنو .

« اداره »

بې ځایه شکونه هم د رهبر په متعلق غلط دی او د مشکو خلکو نه څه نه پوره کیږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

ده ورځنۍ پاڼه

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «   » د دولسم ټولګي شاګرد
اداره په هډه کښې
پته «د ننګرهار نجم المدارس»

بې درخصتي دورځو هره
چارشنبه نشریږي

«اخبار د مدرسې جریانات بښي او
اجتماعي، دیني، تربیوي خپروني کوي
«مسئول»
هغه خلک مسئول دي چه کار ئې دوی ته کیږي
بې دا چه خلک که د عام نه کوي بښه نه کوي

ګڼه (۷) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (۱۲) (۱) کال

(۴) «دده علم او تحصیل» «سعید افغانی»

په علومو کښې ئې ښه قوي لاس درلوده د ښتیا
دده هغه کتابخانې نه چه اوس د نجم المدارس
په لاس کښې ده معلومیږي چه دی ښه عمیق عالم
او د مطالعې شائق وو دوئ چه اخند زاده صاحب به
د علماؤ سره په یو علمي بحثونه کول ده به همیش د
علم په باره د عمل اندازه کتله دده استاذان هم
خلک ښه یادوي دده د استاذانو په سلسله کښې
د سرشاهي نه چه سړي مخ په پورته ځي یوه هډیره
ده د هغې ځای خلک یو قبر ښئي وائي د اد اخند
زاده صاحب استاذ تیرشوي او په ښه مبارک
شخص ئې خلک یادوي وائي ملا نجم الدین اخند
زاده صاحب دده زیارت ته راتللو دده
استاذان په ننګرهار او سرحداتو او صوبت
او پیښور او شاید نورو ځایونو کښې هم
تیر شوي وي کوم وخت چه دی د علم قال نه
مخ په علم حال توجه برابروي د وخت دده
یوه بله دوره شروع کیږي د اپه تواتر
ثابته ده چه اخند زاده صاحب د صورت صاحب
نه په حیات کښې د قادري شریفي طریقه وکړه
او په دغه طریقه کښې تر ښه درسونه کامل
کړه او دماذوني مرتبې ته ورسید ده په
صورت کښې په وظائف کړي او د صورت
صاحب په نزد نهایت منلی و که څه هم زموږ مره
دده او د صورت صاحب په هغه وخت کښې
د کرامت زیاتې قیصې شته مګر موږ دومره
پوهیږو چه په دغه دوره جنابان باتقوی
او په دین کښې ... تیر شوي عقیده لرو چه
پوره اداو وظایفو او په یوه تاثیرات
شته دي مګر نه غواړم چه د قیصو د طبع یا
یاد کړو د وئ ملا نجم الدین اخند زاده
صاحب په خلکو ... د طریقې اجازت
ورکړه په خلکو ... تر یو ازې د ... طریقې
اجازه ورکوله. نور بیا

«د تحول» «همیم کاکړ»
د لسم ټولګي شاګرد

په ممکناتو کښې د
قدرت د تحول او تطور کارخانې راچالانې
دي. آن په آن ممکناتو کښې تغیرات او
تبدلات پیدا کیږي. څوک پیدا که
څوک فنا که. چاته د خلکو او اجتماع د
اصلاح لپاره رنګ رنګ مصلح د زړونه او
فکرونه عطا کا. چاته د بشر د هلاک او فساد
لپاره مهلک او فاسد فکرونه ورکا. په دغه
مفکورو کښې بیا ځینې کامیاب او ځینې ناکام
کا. ځینې د شخصي او یا اجتماعي خدمت لپاره
د یر لوړ او پایو ته ورسوي. کله همدا بیا
درسې تیټ کړي چه د خاورو سره ئې برابر
کړي. چا ته غټ غټ کارونه په غاړه
کړي او چاته واړه واړه. غټو باندې
غټ مسئولیتونه او وړو باندې واړه
مسئولیتونه. په خلکو کښې کله درسې
تحول پیدا شي چه د مایوسیت مرتبې ته
نژدې شي او کله بیا ورو ورو بیرته مخ
په لوړتیا روان وي او د ډیرو امیدونو
مرکز شي او د رسې نور. خو په هر تقدیر
سره د قدرت او قادریت د غه تحولات
دي چه بشر د ناقص فکر د معلوماتو او ددوی
په دی خبره چه یولوی مقتدر شته د قانع
کولو لپاره چالانې دي. په دغه تحولو
تحولاتو کښې که فکر وکړای شي د بشر لپاره
یو ننګ تربیت او تعلیم دی چه بشر په
دغه لیاری سره لوړو منازلو ته رسیږي
تحول د یوې خوا د قدرت خیال پیدا کوي
او د بلې خوا نه د کار کول او عدم مایوسیت
او قوي عزم او ثبات لپاره مهم درس دی
او همدا رنګه که د غه تحولاتو کښې فکر وکړای
شي د بشر لپاره د عبرت یوه لویه مجموعه
د پاڼي په دوهم مخ کښې

«پوښتنه» «اداره»
مدرسه به څنګه مخکښې لاړه شي؟؟؟
یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

۱۳ - ځواب - عبدالرزاق
«آسف»

مدرسه به هغه مخ په وړاندې
لاړه شي چه د مدرسې ټول افراد
د خپل مسلک په ریجابا تو قوي روان
شي او ورته بد بینه نشي.

(۱۴) «ځواب» عبدالرحیم
د نهم ټولګي زده کونکی
زما په خیال د مدرسې
د پرمخ تګ د پاره د ضرور دده
چه د مدرسې ټول منسوبین د
مدرسې قوانینو او اصول په پوره
شوق او ذوق سره عملي کړي
او هیڅ یوئ بیګاړو پیتی
ونه ګڼي تر څو د خلکو په ستر ګو
کښې ښه او ورته راغب شي.

(۱۵) «ځواب» «سلطان عزیز»
زما په خیال د مدرسې د اتم ټولګي زده کونکی
د پرمختګ د پاره د عامې او خاصې
طبقې سره رابطه او د بودیجې
پراخوالی خورا مهم
خبره نه بلل کیږي.

« تربیه » سید محی الدین
« علوی » د اتمر توګي
د خداوه معلومه
زده کوونکی
او ښکاره خبره ده چه هیڅ عمل او فعل بی
له تربیې او ښوونی څخه لاس ته نه راځي
ځکه الهی قانون به دی جاری شوی دی چه
همیش ئی د لښش تربیه د پیغمبرانو په وا سطه
سره کړی ده تر څو لښتر د هر راز مشکلاتو
نه مصئون او د صلاح او فلاح سره مخامخ
شی. زموږ هدف او مرام په نوموړی
موضوع کښي دا دی چه تربیه چون امر
ضروری او د واجباتو نه شمیرل کیږی
نو اول فالاول باید تربیه د عصر په مقتضا
کښي بوره د خپل او شترک وکړ ولری ځکه
تربیه که د عصر جایز او بیجا با تو سره مخامخ
او متضاد وی نو د مربی سعیه او کوښښ
بی ځایه مصرف او بالآخر کوم مثمره نتیجه به
لاس ته نه شی راوستلی که مونږ د انسانی قانون
ته ښه ځیر شو نو الله پاک سره د کمال قدرت
نه د عصر د ایجاباتو پوره مراعات کړی دی
او هر وخت ئی د خلکو د طبیعت سره برابر
مجربی نسخی په عمل راچولی دی کله چه مرض
ډیر سخت شوی او هلته ئی قوی نسخه او کله چه مرض
مخ په ضعف راغلی په هغه مناسب ئی
نسخه په کار اچولی ده مونږ باید د قدرت
د تربیې نه استفاده وکړو قدرت کوم
وخت چه بشر ما شوم ئی هلته مناسب ئی
دوره کتوب سره تربیه کوی بیا کله چه
انسان مرتبې د رشد ته ورسیږی نو د
رشد د حالت سره سم تربیه لیدل کیږی
خلاصه دا چه الله پاک د عصر د مقتضی
سره سم او د مرض د قوت او ضعف او د
انسان د طبیعت او حالت سره موافقی
نسخی په کار اچولی نو مونږ هم باید په غیر د
اساس د تربیې لپاره وساتو. او دوم با ید
چه په تربیه کښي اخلاقی جنبې ته پوره
موقع ورکړه شی او ښه اخلاق او بد اخلاق
باید و سنجول شی چه ښه اخلاق کوم او
نا بوده اخلاق کوم دی زما په عقیده ښه
اخلاق هغه دی چه د شریعت د پاکی ځای کی

۳
او بر ابر چو کاټ بهر نه وی ځکه په
شریعت کښي د الله (ج)، او د رسول (ص)
ګټور ارشادات شته او دی کښي
شک نشته چه کوم اخلاق چه په دغه
اداره جاده او مستقیم چوکاټ کښي
داخل او برابروی هغه د خلکو په ګټه
تمامیږی که بشر دقت وکړی بی د تعصب
[illegible]
او دریم درجه د تربیې په پاک او
سپیځلی صحنه کښي مدار د عملی او فعلی
تقوی نظریاتو ته په کار او رچول شی او
تقوی هم باید وپېژنو تقوی ځان ساتل
دی د ناوړه اعمالو او خویونو څخه او
تشبث کول دی په حمیده خویونو او اعمالو
باندی [illegible] انسان باید د عقل صحیح سترګه
نه درس واخلی تر څو ښه او بد خویونه
او عملونه ور ته تر ګند شی او په دی نو
شی چه کوم د عمل [illegible] او کوم د ترک وړ دی
د ا هم د حق سبحانه په فیصل کلام ښه واضح
شوی دی. وما اٰتاكم الرسول فخذوه
وما نهاكم عنه فانتهوا =

« د لمړي مخ پاتې »
غنی د فقیر نه او زوړ د ناروغ نه
او بالعکس او ښل او ګوډ او ړند و نه په
د صحیح خلکو او بالعکس او غټو مسئو
لیتونو ورلاندې او ره مسئولیتونو والاد
څخه لعد اسی نو دچه په دغه ژوند تحول
سره دیوی خو انه عاطفه او صله رحمي
پیدا کیږی او د بلی خوا نه د هر سری ځان ته
فکر پیدا او تاثیر پیدا کوی په دغه موضوع
کښي که هر څومره ډیر وغږیږو و لیکل شی بریږی
لکن دا هم باید و ویل شی چه که هر څو که
مسلمان او غیر مسلمان چه د عبرت په
سترګه دغه تولو کائناتو ته او د دوی
تحول او تطور تغیر او تبدل ته په
عمیق نظر سره وګوری نو حتمی به بولی
او وائی چه ربنا ما خلقت هذا
باطلاً سبحانك فقنا عذاب النار

(۱) « اقتراح » « سلطان عزیز »
د اتمر توګی زده کوونکی
د موضوع دوه جز نه ده
غواړم چه په دواړو د اجزاؤ باندی خبرتیا
ورکړم اول چه د لمړی جزء په متعلق چه څنګه علماء
دی و وایم د اسی علماء چه د اسلام د حق د ارتفاع او ارتقاء
په مقابل د شخصی اغراضو نه تیر او همیشه
د احقاق د ما هو الحق او ابطال د ما هو الباطل
په حقله زیار وباسی. د اسی علماء چه د حق په
مقابل کښي د ضرورت په وخت کښي تیر او مشوره
ورکوونکی د خپل سر او مال څخه لاس واخلی. د اسی
علماء چه د خلکو په زړونو کښي ځای لری او په
صداقت او امانت موصوف د عامی خیر خواهی
پلوی او طرفداری کوی. د اسی علماء چه د اسلام
د ترقی د پاره ځان هر څومره تکلیف ته ورکولی شی
د اسی علماء چه د پوره حوصلی او صبر خاوندان
د پخوانیو صلحاؤ د کارنامو څخه د خپل اطمینان
کار واخلی. د اسی علماء چه د فصاحت او بلاغت
مراعات کوی د عامی او خاصی طبقی په رو به
پوره [illegible]
رفتار کوی. د اسی علماء چه نورو ته د ښو پیار
ښیی او په خپله ئی هم عملی کوی. محض غږیدل
او نه کول د لوی ندامت او غټ عذاب موجب
ګنی. د اسی علماء چه په ژبه او لاس او پښو
بلکه په ټولو اندامونو باندی د زړه د کومی
په صداقت او ښیګنی سره خدمت کول عادت
[illegible] او بیغور نه بولی. د اسی علماء چه سره د ټولو
[illegible] د تحریر او تقریر په نمره بارد محیط په ټولو
[illegible] او منا عو لوه او با خبر وی. د اسی علماء
خیر د جامعی په خیر کښي وینی او خپله ترقی
د جامعی د لوړتیا په لمن کښي لټوی.
د څومره علماء د پاره زما ضیا [illegible]
[illegible]
[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

ده ورځنۍ پاڼه

چلونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال محمد حضرت خان «د دولسم ټولګي شاګرد»
اداره په هډه کښې
پته «ننګرهار نجم المدارس»

بې د رخصتي د ورځو هره
چارشنبه نشریږي

دا اخبار د مدرسې چې پانات بنیي او
اجتماعي، دیني، تربیوي، خبروني کوي
«امید ونه» «سعید افغاني»
دا ننګي کیږي چې اول امید و نه دي پوره شي
دوهم دا چې ښه نیت او معقول جهاد په کار دی

ګڼه (۸) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (۱۹) (۱) کال

(۵) «ده تحصیل او علم او تصوف» «سعید افغاني»

هډې صاحب عالم و مګر داسې عالم نه چې علم ئې د عمل سره نه برابر یده او یا د سر تنبه توب نه بوئې کار اخستلو او یا د کبر او غرور نه د یک عالم او یا د چې ده علم د روحانو او خرافاتو لویه مجموعه و او یا خدای ناکړه چې ده به دین د دنیا د پاره وسیله ګرځولی وی دی یو حقانی عالم و ده د اسلام دین پیژندلو دی په دې خبره پوهیده چې خلکو کښې باید د محبت او مودت اساس قایم شی دی ریا کار صوفی نه و او نه د لونګ او صومعې طرفدار و دی یو اجتماعي شخصیت و ده هیڅ دنا وړه رسم او رواج سره مجادله کړې خلک ئې د بې کارۍ او تنبلۍ نه خلاص ول.

«مصلح او مجاهد» «سعید افغاني»

د دوئ نجم الدین اخند زاده صاحب به د علماؤ سره زیات محبت کولو او ښه عالم به ئې زیات خوښول د هغه وخت علماؤ به ده باندې د علمیت امتیازونه کړی و علماؤ ده ته په لویه لویه کتابونو او علومو او بیا تر بله مسائیلو کښې پوښتنې کړې مګر ده سره د علمیت اندازه قوی وه د علماؤ د پوښتنو د پاره ئې ښه ځوابونه ورکړي دی د علماؤ په نزد ښه جید عالم ثابت شوی و لو ځکه ئې دی د دین د [illegible] او د دین د حمایې د پاره [illegible] عصر لوی نابغه شخصیت ګڼل و ده علماؤ ته په ډیر کول او علماؤ ته ئې د عمل درس ورکولو دوئ نجم الدین اخند زاده صاحب به طالبانو ته هر کال په سلهاؤ پوستینې جوړولې او د بخشش په ډول به ئې ورکولې ده د علماؤ د پاره خوړلو او پګړۍ پیدا کولی او د بخشش په قسم به ئې ورکولی د نجم الدین اخند زاده صاحب علمي بحثونه علمي موعظې او خطابې نه بلکه تاثیره یادیږي ده خلکو ته د کونج او زاوئې درس نه دی ورکړی ده خلکو ته د دنیا په داشان بده نه ده ظاهره کړې چې خلک دې دنیا ترک او کار دې نه کوی دې په دې خبره پوهیده چې د دنیا مذمت هم د دې د پاره دی چې باید مسلمان د دنیا د محبت اندازه وپیژنی داسې چې د دنیا د محبت په وجه د خلکو حقوق تلف د رحم او عاطفی خیال و نه ساتی داسې د دنیا نه چه هرج مرج پیدا شی د جنګ او قتل او قتال موجب و ګرځی او داسې نه چې خلک په دنیا غره شی خپل خالق هیر کړې او د بلی ورځې غمه ورسره نه وی او که نه دنیا د دې د پاره چې د ځان او د خلکو خدمت او رفاهیت په مقصد وی بده نه بلکه پیدا کول ئې ثواب دی، نجم الدین اخند زاده صاحب حقیقی عالم و په دې خبره ښه پوهیده چې څنګه علماء ؟ ؟ ؟ دې په دې پوه و چې د خلکو د اصلاح د پاره څنګه علم په کار دی ده د اصلاح په وخت او زمان مراعات شته دی ده علماء په ځان را ټول کړل خلکو کښې نوی روح پوکړ مګر بیا نو اسف دی چې ده د کار نقشه ده نه پاتې وه او د روستنیو خلکو بدله کړه په دې پوه نه شول چې اصلی سرخوروی په دې ښه پوه نه شول چې د نجم الدین اخند زاده صاحب مطلب څه و څه د خیال و کړه چې د اخند زاده صاحب سره د تسبو د شمار خیال و خوک به دې عقیده لارل چې پوهه ئې ورکول او ننګر مقصود دی چې دا [illegible] ... په مراقبه سره ... خادد عبا او قبا په کار ده چاسره د مسود به پیدا شوه چې ځه د ساده خلکو به و ... [illegible] ... په کار دی ... څه چې د لنګر به نامه او چا د مسجد د جوړولو په هکله ... [illegible] ... د کوم او داسې داسې خیال می دی نارواو ناروا ... [illegible] ... حقیقی اسلام باندې هم بدګمان ... کړل خدای خبر چې داسې حنابان ... [illegible] ... د پاک خدای په لوی دربار کښې حضور ... [illegible] ... زاده صاحب په مخلصانو کښې ښه پاک او پوه خلک هم ... [illegible] ... هغوی د خپل متو نو انداز او ... شته امید دی چې د هغوی د کارنامو تذکره ... [illegible] ... د ... او خپلو ګرانو لوستونکو ... پاره ئې هغه په ډول وړاندې کړو.

«د پوښتنه» «اداره»

مدرسه به څنګه مخکښی لاړه شي ؟ ؟ ؟ یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۱۶) – ځواب – محمود د دولسم ټولګی محصل
زما په ګمان د مدرسې د پرمخ تګ قوی عامل هغه اداری چې د سږني تعلیمي کال د پاره چې د «سعید افغاني» له خوا کومه نقشه سنجول شوی د مدرسې د لوړتیا د پاره هغه شروع تر کومې اندازې چې شوی وی ښه او د لوړو د پاره د مدرسې خیال قوی اسباب پیدا چې کومه شي په سږني کال کښې د هغه مطلب ترسره شي.

۱۷ – ځواب – شاه محمد د یوولسم ټولګي نه کونړی
مدرسه به هله مخکښی لاړه شي چې د مدرسې منسوبین هسې افکار او نظریات ولري چې د خلکو افکار او نظریات ځانو ته جلب او متوجه کړي یعنی اجتماعي حس ولري.

۱۸ – ځواب – ګل محمد ... د اتم ټولګي
د مدرسې د ترقی د پاره صحیح طلاب روزل او پدکار [illegible] ... ضي ... دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

« خبرونه »

دنائب الحکومه مرستیال ښاغلی محمد ظریف
په دې حال کښې چه د مرافعې قاضی ،
اداری مدیر ، د نجم المدارس مدرسین ، ښونکی
شاګردان ، او دهلې ځینې سپین ږیری
او خلک حاضر وو په همدې کښې د نجم المدا
رس د مدرسې د نوې عمارة د تادو ډبره
یې کینبوده له دنائب الحکومه ښاغلی مرستیال
او د مرافعې قاضی په څپلو بیانو کښې د
اسلامی علومو د مدرسو د انکشافاتو په
باب د حکومت پاملرنه څرګنده کړه مولانا
سعید اشرف د مدرسې مدیر د حکومت د
علاقه مندۍ نه چه د دینی مدارسو سره
یې لری د حاضرینو له خوا نه رضائیت
ښکاره کړ او وی ویل چه موږ غواړو
چه د دې مدرسې د شاګردانو د روزلو
په واسطه اسلامی شریعت قوی وساتو

۴ لاس په صدقې سره یې چپ او د چپ
لاس په صدقې سره یې ښی لاس خبردار
نه شی ترڅو دا چه مخفی تیر شی چه پټ
شریک بلل کیږی . اووم هغه څوک
دی چه الله پاک په یوځای نه ځای
کښې یاد کړی او سترګی یې اوښکی
توی کړی یعنې دی د خپل خدای (ج)
د عدم اطاعت څخه په ډار او هیش
تری په خوف او ترس کښې دی او وایی
چه آینده به بد کار نه کوم . د خپل
عمل د اصلاح دپاره د مخکښې شیانو
مراعات زیات ضروری دی ځکه چه
ولېښتو مثل دی چه خپل عمل دلاری
مل دی حقیقت دادی چه ښه
[illegible] تو منه ده او د
[illegible] تول سعادت ور
[illegible] تیلی دی .
[illegible] من الله [illegible]

« په لنډه موعظه »

« دنبوی حدیث ترجمې څخه »

محمد عمر دیودم تښتیم توکی محصل

حضرت محمد صلی الله علیه وسلم فرمایلی
اووه کسه دی چه په هغه سخته ورځ د جزا کښې
په دخدای د رحمت د سوری لاندې به آرام وی
چه بی دده د رحم څخه د راحت او راحت بله کومه
وسیله نه پیدا کیږی اول عادل پاچا دی
چه د خپل سلطنت په وخت کښې مخرب کسان
د طبیعی او زرتی وظایفو څخه منع کړی او د رشوت
او نورو ناوړه او ناجائزو کارو نو یې مخ نیوی
کړی وی او دده په وخت کښې د حقانیت او
عدالت اوازو نه پورته او د مظلوما نو دخولی
اه ورکه او روډی مړوی او دهر چا د منزلت
په اندازه قدر او مراعات کاوه شی . دوهم
هغه ځوان دی چه د الله پاک په عبادت کښې
پورته او خپل د ځوانۍ عمر یې دخدای (ج) په
مینه او محبت کښې تیر کړی وی ځکه چه په دا
د جوش او حرارت وخت کښې د خدای اطاعت
او ګناهونو څخه ځان ژغورل او د نفس اداره
کول د پیغمبرانو خوی دی یو ساکت وبلی دی
در جوانی توبه کردن شیوهٔ پیغمبر یست +
وقت پیری ګرګ ظالم میشود پرهیزګار . دریم
هغه څوک دی چه زړه یې د مسجد پوری تړلی
یعنې دی جسماً که هر ځای کښې مګر زړه یې د
خدای پاک معبا د تعالی سره مربوط او په
دی انتظار کښې وی چه کله به د لمانځه وخت
راشی چه ورو ته لاړ شم څلورم هغه دوه سړی
چه دوستی او دښمنی محض دخدای پاک د
رضا دپاره کوی یعنې په دې نیت چه خدای په
دا سړی دوست دی ځکه زه دوستی ورسره
کوم او یا دا سړی دښمن دی ځکه زه دښمنی ور
سره کوم . په دی کښې شک نشته کوم دوستی
چه دخدای دپاره وی هغه به یو خوند ورډه
مزه ناک او دوام داره وی او هغه دوستی
چه د کوم دنیوی مقصد په غرض وی بی نتیجې او
لنډه ور قع کیږی پنځم هغه سړی دی چه د
غوږی ده ته یوه ښځه چه ځان و نه د نسب [illegible]
او ځایست وی او ده ته وایی چه زه د [illegible]
د الله پاک ته یعنی د نفس خوږ هش او د [illegible]
بلنه قبوله نکړی شپږم هغه څوک دی [illegible]
[illegible] خیرات کوی په خفیه طور سره [illegible]

« اقتراح »

« حبیب الرحمن »

(۲)

دشپږم ټولګی زده کوونکی

زما په خیال د غه موضوع
پیره اهم او ددې د خیر نی په شاوخوا کښې زما
مخکښې زمونږ نورو ملګرو ښه بیانات و کړل زه هم
د محض اشتراک دپاره غواړم چه په دې متعلق
کښې څه نا څه د علماؤ کم او کیف بیان کړم زما په
قامی فکر سره د ځنګه علماؤ ځواب دادی چه علماء اول
باید خپل ځان اصلاح کړی او بیا د نورو د خیر او
بهبود دپاره کار وکړی او د ځکه چه دوی ته
وارثه د پیغمبرانو علیهم وییل شوی دی او پیغمبرانو
هر یو په خپل حیات کښې لمړی خپل ځان په تقوی
موصوف کړی او بیا یې د نورو د ښه دپاره د خیر او
د بهبود لاری سنجولی دی همیشه کړی په تکلیف
هم ورته رسیدلی سره د هغې هم امر بالمعروف
او نهی عن المنکر یې کړی دی نو څرنګه چه علماء د هغو
قایم مقام دی نو دوی ته هم دا باید دی چه د
وظیفه ترسره او انجام کړی ترڅو به دوی باندی
په حقه سره د هغوی د وراثت کله صادق شی
دا خو یوه مهمه وظیفه ده چه دوی ته ترغاړی
شوی نو دوی به هله په دې وظیفه موفق او
کامیاب شی چه دوی په هغه برګزیدو کیفیاتو او
حسنه اخلاقو مکیف او موصوف شی چه سیم د قانون
سماوی په لاد ښودنه او ارشادونو باندی اول
په خپله عمل او بیا یې نور و خلکو ته تلقین کړی
ځکه خدای نا خو ښه کړیو عالم لم تقتنی دا
قانون نه په بله لار دی او نه وی هغه ترشی کوی چه
دا و ظیفه سرته ورسوی او د ځکه چه د اغره په
خپله حیران او د هلاکت په کنده کښې پروت
دی نو بل به څنګه لاری کړی د هغه علماؤ په
حقله چه خپل ځان نه اصلاح کوی او بل ته وایی
الله پاک فرمایی کبر مقتاً عند الله ان تقولوا
مالا تفعلون یعنې په نزد د الله پاک دا لوی
ګناه ده چه په خپله عمل نه کړی او بل ته یې وایی [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] کار نو په ره کښته او نفقه [illegible]
[illegible] لاژ مرده چه د خپل علم اهمیت او [illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

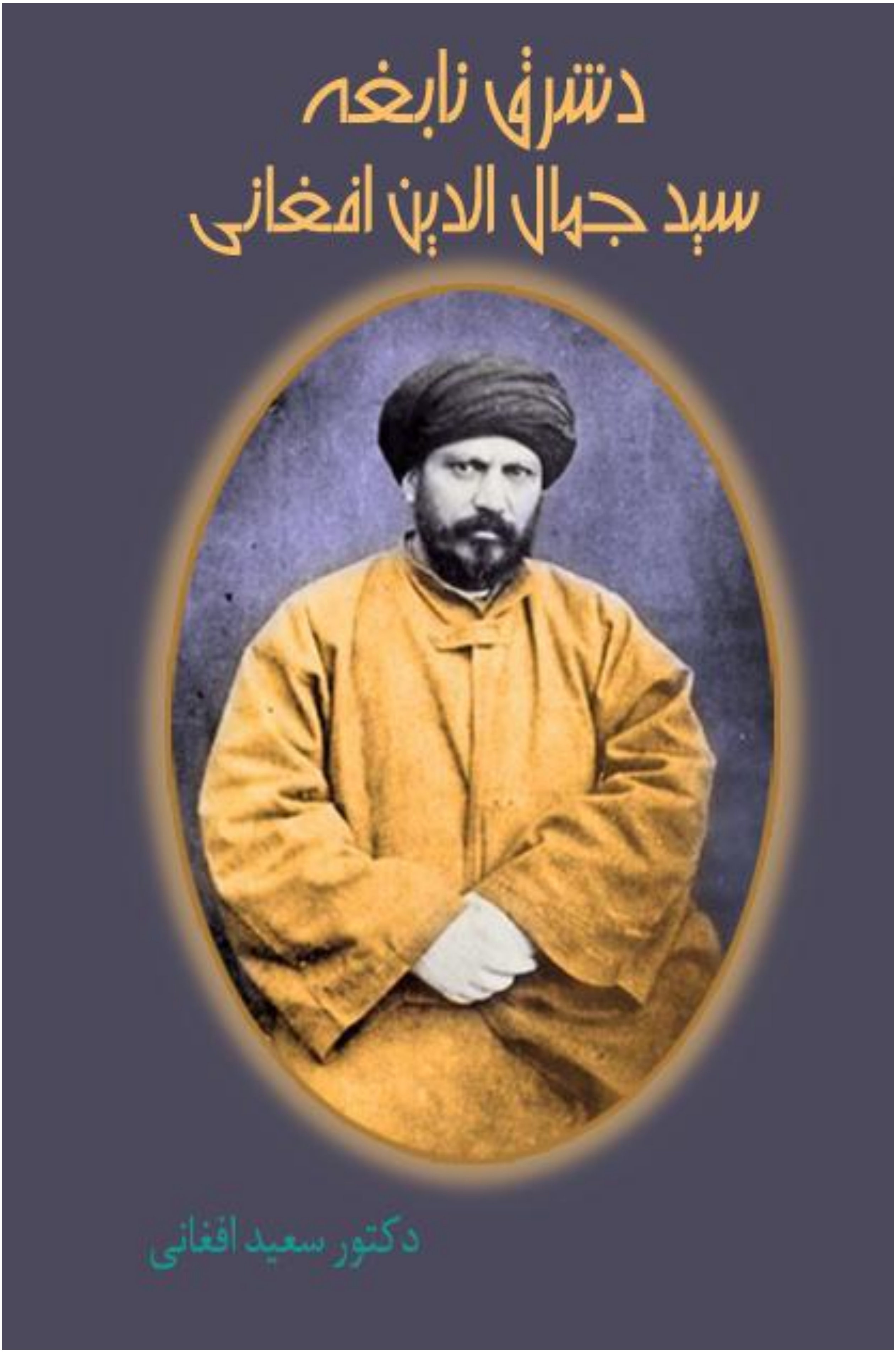

(c) ketabton.com: The Digital Library

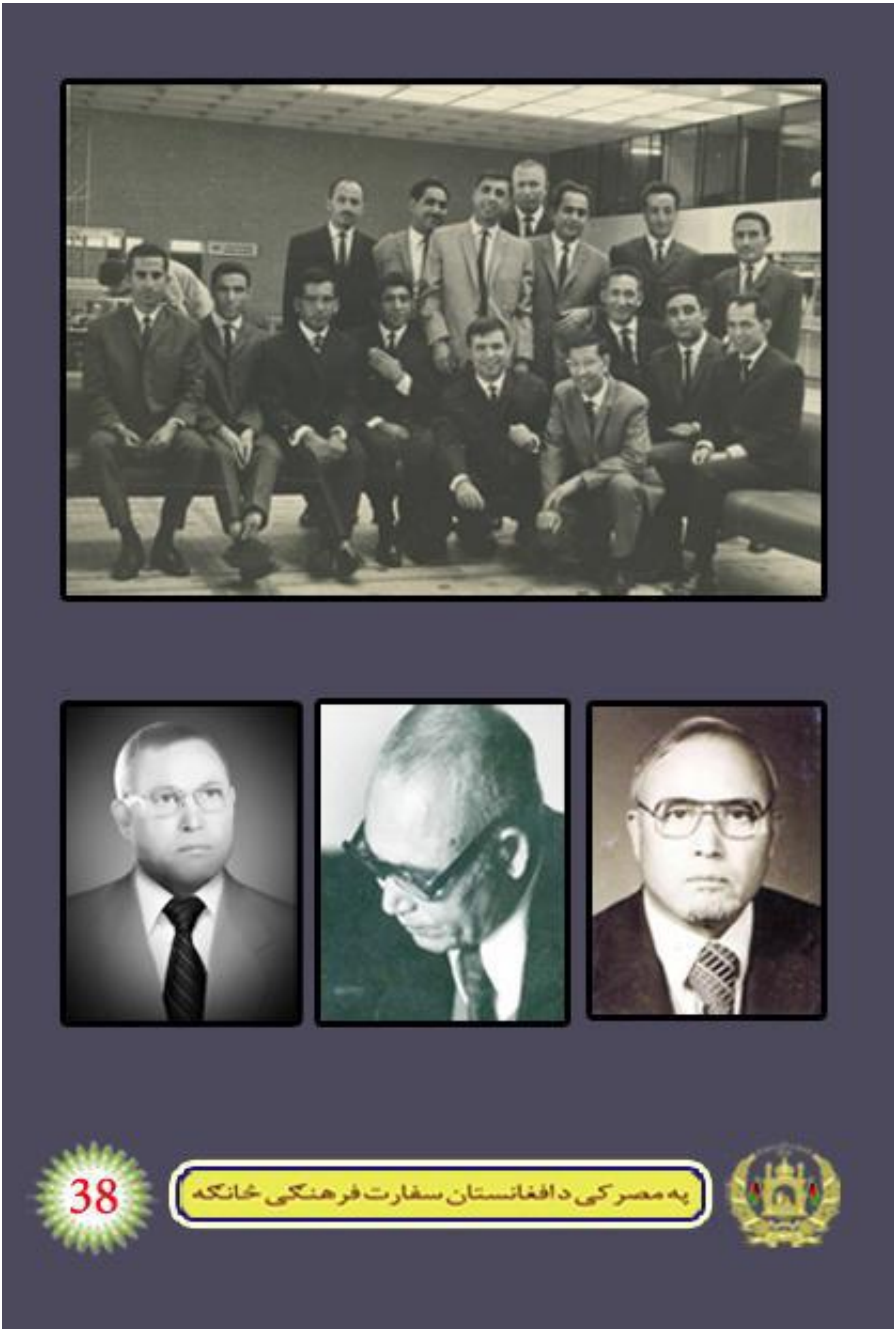

(c) ketabton.com: The Digital Library

په قاهرې کې د أفغانستان سفارت له خوا چاپ شوي کتابونه

1393ه1396 لمسږديز - لمريز 2014م 2017 زيږديز

1- سيد جمال الدين افغاني او د افغانستان نوميالي
2-أثر الإسلام فى العلوم و الفنون
3- دژ الموت
4- تعصب ويرانگر تمدن ها
5- نظرة عابرة إلى لغة البشتو
6- عربى عاميانه در حوالى بلخ (نخستين تحقيق)
7- العلاقات الأفغانية المصرية فى مرآة الوثائق و الصور
8- تاثير اسلام بر فلسفه و هنر
9- راز و نياز(المناجاة)
10- ملک شعراء أفغانستان؛ قارى عبد الله خان
11- صرخة عبر القرون و سبع قصص أخرى
12- الرد على الدهريين
13- كابل در پرده هاى تاريخ
14- بررسى فرايند نوستالژى در شعر استاد خليلى
15- لندى
16- آرامگاه بابر
17- ماهية المنظمات الدولية غير الحكومية
18- العلامة صلاح الدين السلجوقى (آراء و أفكار)
19- خوشنويسان
20- أفغانستان بين قرنين
21- سيد جمال الدين افغانى و نخبگان افغانستان
22- استراتيجيات المنظمات الدولية
23- افغانستان و اللغة العربية عبر العصور
24- د دين څو ستورى
25- د ادب څو ستورى
26- تنديسى بر چكاد آزادى
27- افراط در دين و زندگى
28- دور المنظمات فى حماية حقوق الإنسان
29- پښتو څنګه وروزو ؟
30- عديم شغنانى
31- ابن بطوطة فى افغانستان
32- الفقهاء اللمغانيون فى بغداد
33-علامه سلجوقى نويسندهء مقتدر و عاليمقام
34- المياه الافتراضية
35- العوامل المؤثرة فى عملية صنع القرارات
36- عاهلان و شعبان
37- گازرگاه مدفن پير هرات

(c) ketabton.com: The Digital Library

38- د شرق نابغه
39- حکایات و روایات
40- در مورد رساله‌ء نیچریه
41- سیرة النبی صلی الله علیه وسلم
42- تجلی الله فی الآفاق والأنفس
43- د اپین واټ
44- محمود طرزی رائد الصحافة الأفغانیة
45- دوازده جستار
46- د افغانستان د خلکو دجهاد ادبیات
47- کتابشناسی محمود طرزی
48- یادی از شهید مولانا عبید الله صافی
49- نقش محمود طرزی
50- آیین اختلاف در اسلام
51- دیباچه ها
52- خاورمیانه بعد از بهار عربی
53- متن اصلی رساله‌ء« نیچریه»
54- مولانا منصور انصاری
55- افکار شاعر
56 - احوال و آثار استاد عبد الحی حبیبی
57- یادداشت ها در تاریخ صنایع افغانستان
58- دوی تلپاتی خیری
59 – شاعر أفغانستان المعاصر ؛ الأستاذ خلیل الله خلیلی
60 – حقوق اساسی ، اداری و بین المللی در اسلام
61- از بلخ تا قونیه
62- افغانستان په نولسمې پېړۍ کې
63- افغان، افغانستان او اقبال
64- کلتور پوهنه
65- ترجمه‌ء معانی و تفسیرسوره‌ء کهف
66- السلاطین الغزنویون
67- معاهدة المودة و الصداقة
68- نیچریه د سید جمال الدین افغانی لومړنۍ چاپ شوی رساله
69- تجدید الفکر الدینی بین جمال الدین و إقبال
70- سده‌ء سید در روزنه‌ء سراج الأخبار
71- جاده‌ء افیون
72- پنج خطابه
73- آواز
74- حقوق زن در اسلام و غرب
75- رد المسح علی الجوربین .
76- مقالات الندوة العلمیة (مصریة فی بلاد الأفغان)
77- عبقریان او نوری قصی

(c) ketabton.com: The Digital Library

78- کابلیان و کابلستان
79- منتخب شعرونه
80- خاطرات ظفر حسن ایبک
81- فرمانروایان افغانستان
82- وقایع مهم افغانستان
83- شفیق له امامت نه تر صدارته
84- شفیق از ولادت تا شهادت
85- محمد موسی شفیق کتابات ، حوارات و خطابات
86- کویت؛ کشور کوچک با امکانات بزرگ
87- په پښتو ادب کې نوی شعر
88- محمد صلی الله علیه وسلم لوی پیغمبر
89- بگرام
90- بیدارگر عصر
91- نیچریه
92- دپروفیسور خدمتګار د چاپي آثارو لنډه پیژندنه
93- تأثیر فکر الأفغانی فی فلسفة إقبال
94- موسم هجرت سوی شمال
95- از قاهره به کابل
96- سرحد او افغانستان
97- گزیده هایی از سروده های جمشید شعله
98- روسي ادبي ستوري
99- رشوت
100- الإنجازات الثقافية
101- دیباچه های دیگر
102- د کرکې او کینې دیانت
103- نفی خشونت در فرهنگ اسلامی
104- مولانا منصور انصاری
105- دراسة موجزة عن العالم الدكتو رمحمد عمارة
106- حقوق بشر در شریعت اسلامی
107- اکبر نامه
108- الطرق الصوفية فی أفغانستان
109- التحول الديموقراطی و المشاركة السياسية للمرأة
110- نه به تعصب
111- تعصب د تمدنونو ورانوکی
112- السياسة الخارجية الأفغانية تجاه العالم العربی
113- د عربې نړۍ په وړاندې د افغانستان بهرنی سیاست
114- سیاست خارجی افغانستان در قبال جهان عرب

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

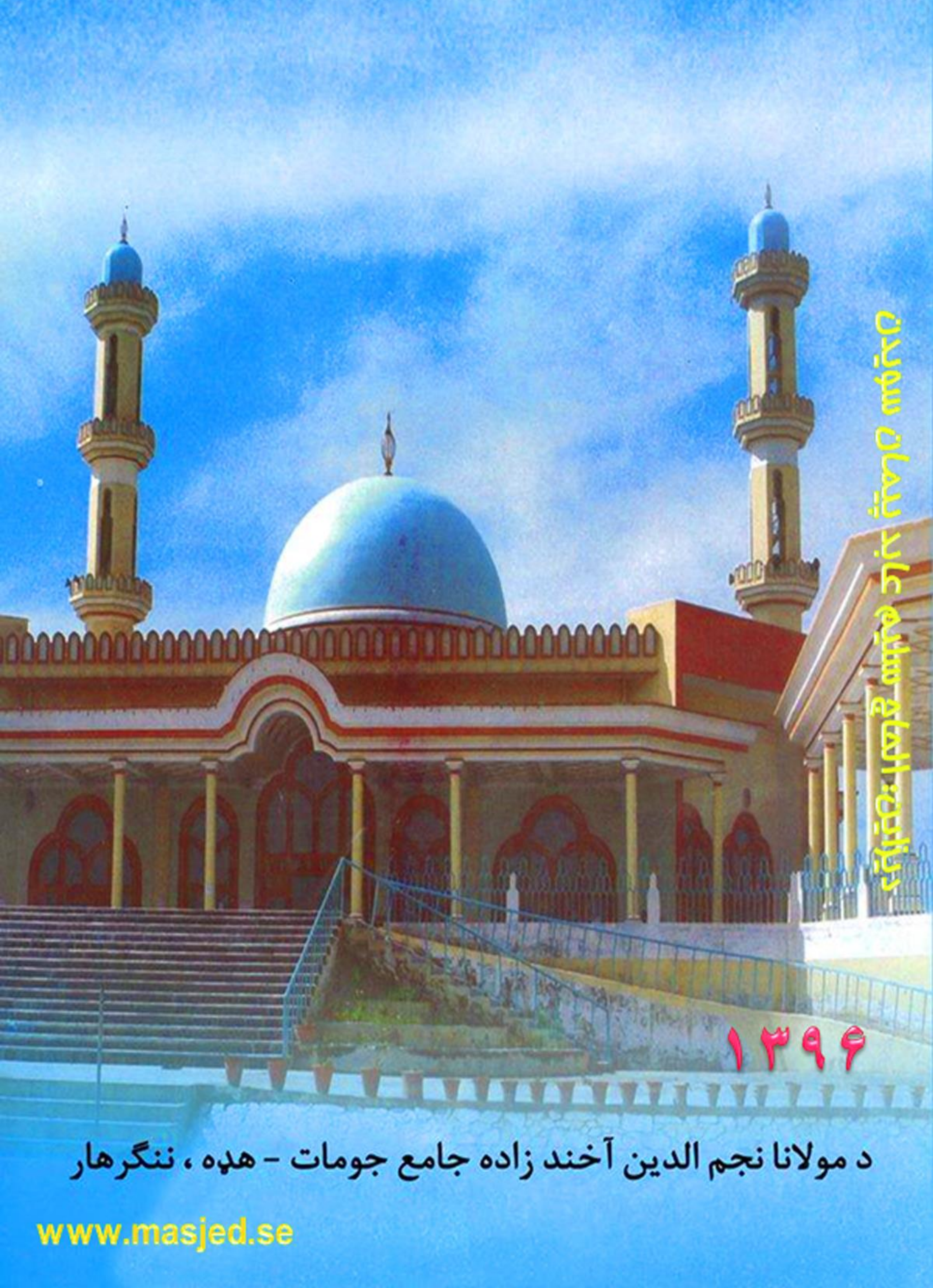

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library